

TARTU ÜLIKOOL
ÕIGUSTEADUSKOND
Avaliku õiguse osakond

Tom Suiste

**ENERGIASALVESTUSÜKSUSED ELEKTRITURU REGULATSIOONIS JA NENDE
POSITSIOON AVALIKUS HUVIS ENERGIAVARUSTUSKINDLUSE VASTU**

Magistritöö

Juhendaja
dr. iur. Ivo Pilving

Tartu
2025

3.2.2. Energiasalvestusüksustele eraldiseisva regulatsiooni täiendamise vajadus edastamistasu kontekstis.....	41
3.2.3. Energiasalvestusüksustele eraldiseisva regulatsiooni täiendamise vajadus taastuenergiatasu kontekstis	44
3.2.4. Energiasalvestusüksustele eraldiseisva regulatsiooni täiendamise vajadus elektriaktsiisi kontekstis	45
3.2.5. Topeltmaksustamist välistavad kavandatavad muudatused.....	46
KOKKUVÕTE.....	48
THE POSITION OF ENERGY STORAGE SYSTEMS WITHIN THE ESTONIAN ELECTRICITY MARKET REGULATION AND WITHIN PUBLIC INTEREST FOR SECURITY OF ENERGY SUPPLY.....	52
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	56

SISSEJUHATUS

Eesti on võtnud energiamajanduse korralduse seaduse¹ § 32¹ lg-ga 1 (EnKS) kohustuse, mille kohaselt peab aastaks 2030 moodustama elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest taastuenergia vähemalt 100 protsenti. Aastal 2022 moodustas taastuenergia osatähtsus energia lõpptarbimises 38,5 protsenti.² Selleks et saavutada EnKS § 32¹ lg-s 1 sätestatud eesmärki on vaja 2020. aastaga võrreldes toota 2030. aastaks täiendavalt ligikaudu 7000 GWh aastas taastuvelektrit.³

ENKS § 32¹ lg 1 sätestatud eesmärk põrkub aga elektrisüsteemi varustuskindluse ja bilansi tagamise kohustusega, mis on elektrituruseaduse⁴ (ELTS) § 38 lg 2 järgi antud põhivõrguettevõtja Elering AS-i vastutusalasse. Seda põhjusel, et taastuenergia täiendav lisandumine elektrivõrku toob endaga kaasa otseselt negatiivset mõju elektrisüsteemi juhtimisele. N-ö traditsioonilisi tootmisseadmeid iseloomustab asjaolu, et nende elektritootmist on eelduslikult võimalik ette ennustada. Tuule- ja päikeseenergiast elektritootmist on aga keerulisem planeerida, kuivõrd nendel põhinev tootmine oleneb laias laastus sellest, kas esinevad sobivad tuule- või päikeseolud. Nõnda on põhivõrguettevõtjal tootmise ja tarbimise bilansis hoidmise ülesande täitmine muutunud järk-järgult keerulisemaks.⁵

Varustuskindluse tagamise kohustus omakorda tähendab, et igal ajahetkel oleks Eesti tarbimisvajaduste kohaselt pidevalt olemas elektrisüsteemis tootmis-, salvestus-, impordi- ja paindlikkuse võimekus.⁶ Varustuskindluse ja bilansi tagamiseks on Elering AS kuulutanud mh välja sagedusreservide hanke 500 MW ulatuses, mis võimaldaks pikemal perioodil tekkivaid avariisid või teisi eabilansse katta.⁷ Üheks võimalikuks tehnoloogiaks, mis saab hankel osaleda, on salvestustehnoloogia.⁸

---

¹ Energiamajanduse korralduse seadus. – RT I, 10.10.2024, 5.

² Vt Statistikaameti veebilehel: <https://stat.ee/et/avasta-statistikat/valdkonnad/energia-ja-transport/energeetika> (08.04.2025).

³ Energiamajanduse korralduse seaduse muutmise seadus 656 SE. Seletuskiri, lk 3. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/281b911d-03da-4187-872d-a21502955d02/> (08.04.2025).

⁴ Elektrituruseadus. – RT I, 10.10.2024, 8

⁵ Elering AS. Eesti varustuskindluse aruanne 2024, lk 40. Kättesaadav: https://www.elering.ee/sites/default/files/public/varustuskindluse%20konverentsid/Elering_VKA_2024_0.pdf (08.04.2025).

⁶ *Ibidem*, lk 70.

⁷ *Ibidem*, lk 13.

⁸ *Ibidem*, lk 28.

Paindlikkuse tagamiseks, sh varustuskindluse tarbeks energiasalvestusüksuste rajamise edendamise vajalikkust on kinnitatud ka Euroopa Komisjon. Energiasalvestusüksuste rajamine võiks abistada stabiilsuse ja usaldusvääruse kasvatamist energiasüsteemi vastu ja tuua kaasa heitgaaside vähendamise.⁹ Seetõttu soovitas Euroopa Komisjon liikmesriikidel vältida energiasalvestusüksuste puhul nt topeltnmaksustamist ja loamenetluste kiirendamist.¹⁰

Eestis ei olnud enne 17.03.2023. a energiasalvestusüksuste rajamist otseselt piiravaid meetmeid rakendatud. Nimetatud kuupäeval rakendus aga ELTS § 87¹ lg 5, mille kohaselt liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogiat liitumise käigus muuta ei tohi. Kuigi sellest sättest järgnevat sõnaselgelt välja lugeda pole võimalik, tingis see siiski näiteks seda, et liitumislepingu osapoolel ei olnud enam võimalik muuta liitumistaotluses toodud tuuleenergiatehnoloogiat salvestuse tehnoloogiaks.¹¹ Turuosalised pidasid sellist regulatsiooni aga taastuenergia arengut pärssivaks, kuivõrd vajadus energiasalvestusüksuse lisamiseks ühe ja sama liitumispunkti juurde ei pruugigi olla liitumistaotluse esitamisel teada.¹² Seega nähtub kahetine probleem – ühest küljest annab põhivõrguettevõtja energiavarustuskindluse tagajana suunise energiasalvestusüksuste enamaks rajamiseks, kuid seadusandlus seab takistusi energiasalvestusüksuste võrku liitmisele.

Käesoleva töö koostamise jooksul tegi Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegium otsuse nr 5-24-22, millega tunnistas ELTS § 87¹ lg-ga 5 samaaegselt vastu võetud regulatsiooni, s.o tagatise maksmise kohustuse 60-päevalise tähtajaga seaduse jõustumisest alates kehtiva tootmissuunalise liitumislepingu puhul, põhiseadusvastaseks ja kehtetuks (ELTS § 111³ lg 14 koosmõjus ELTS § 87¹ lg-ga 1). Riigikohus analüüsis lahendis muuhulgas põhiseadusvastaseks tunnistatud sätte eesmärki ja leidis, et see on legitiimne – võimalikult kiire taastuenergiale ülemineku vastu on avalik huvi.¹³ Selle lahendi tegemise järel on siiski jäänud

---

⁹ 14. märtsi 2023. aasta Komisjoni soovitus „Energia salvestamine – alusepanek vähese CO2 heitega ja kindlale ELi energiasüsteemile.“ ELT C 103, 20.03.2023, lk 1–5, vt selgituse p-d 4 ja 6.

¹⁰ *Ibidem*, soovitus p-d 1 ja 8.

¹¹ Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine.

Muudatusettepanekute loetelu, lk 8-9. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3/> (27.03.2025).

¹² Vt nt seisukohad arvamustele ja ettepanekutele elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule 696 SE, lk 45-46, 65, 73. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/download/22672ba9-6c45-41e3-99b4-db9b973a59c1> (28.03.2025).

¹³ Vt RKPJKo 5-24-22, p 80.

ebaselgeks, kas turuosalisel tuleb pöörduda pealtnäha liitumislepinguga seotud vaidluste korral maa- või halduskohtusse.¹⁴

Lähtudes turuosaliste kriitikast ja Euroopa Komisjoni soovitudest on töö eesmärgiks välja selgitada, kas energiasalvestusüksuste rajamise puhul on turuosalistel ees ebaoproportsionaalseid takistusi, eelkõige liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogia muutmise keelu ja nn „topeltnaksustamine“ näol. Selle tarbeks tuleb esmalt vastata küsimusele, millisel viisil on energiasalvestusüksus Eesti õiguses defineeritud ning kas see definitsioon on piisavalt selge. Seejärel tuleb analüüsida, kuidas suhestuvad elektriturule, kitsamalt liitumislepingutele, kehtestatud reeglid ettevõtlusvabadusega. Kui liitumislepingust võrsub vaidlus, mille sisu võib muuhulgas olla turuosalise ettevõtlusvabaduse rikkumine, siis on küsimus, millise kohtu poole on turuosalisel võimalik pöörduda. Eelneva väljaselgitamise järel tuleb vastata küsimusele, kas energiasalvestusüksuste rajamine iseenesest on hõlmatud avaliku huviga energiavarustuskindluse vastu. Viimaseks tuleb anda vastus sellele, kas kehtivas regulatsioonis olemasolevad piirangud, mis said mainitud probleemipüstituses, eksisteerivad ja on proportsionaalsed.

Töö on jaotatud kolme peatükki, millest esimeses vaatlleb töö autor energiasalvestusüksuse definitsiooni. Esmalt sisustab töö autor energiasalvestusüksusi nende tehniliste näitajate kaudu. Seejärel vaatlleb töö autor energiasalvestusüksusele antud definitsiooni Euroopa Liidu käsitluses, mis on olnud aluseks Eesti õiguses energiasalvestusüksuse definitsiooni sisustamisele. Töö autor eristab analüüsides energiasalvestusüksuse mõistet ja energiasalvestusüksusega tegeleva elektriettevõtja mõistet, et anda võimalikke ettepanekuid asjakohaste regulatsioonide muutmiseks. Seejärel võrdleb töö autor definitsioone valitud Euroopa Liidu liikmesriikide analoogsete mõistetega.

Töö teises peatükis käsitleb töö autor elektriturureegleid, eelkõige elektriturule sisenemise osas, ja avalikku huvi energiavarustuskindluse suhtes, andes esmalt ülevaate ettevõtlusvabadusest ja selle mõjust elektriturureeglitele. Kuivõrd elektriturule sisenemisel on esimeseks sammuks liitumistaotlus ja liitumislepingu sõlmimine võrguettevõtjaga, analüüsib töö autor liitumislepingute ja ettevõtlusvabaduse omavahelist suhet. Töö autor annab ülevaate sellest, milliste kohtute pädevuses peaksid olema liitumislepingutega seonduvad vaidlused

---

¹⁴ Õiguskantsleri 26.02.2025 märgukiri nr 6-1/250142/2501369 elektrivõrguga tootmissuunalise liitumise tingimuste kohta, lk 2. Kättesaadav: <https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/2025-02/Elektrivorguga%20tootmissuunalise%20liitumise%20tingimused.pdf> (15.04.2025).

olenevalt vaidluse sisust. Lisaks selgitab töö autor, kas energiasalvestusüksuste rajamine on hõlmatud ülekaaluka avaliku huviga energiavarustuskindluse vastu.

Kolmandas peatükis analüüsib töö autor kahte piirangut energiasalvestusüksuste rajamisele. Esmalt analüüsitakse liitumistaotluses toodud tootmise tehnoloogia muutmise keeldu ning kas tegemist võiks olla ebaproportsionaalse piiranguga seadusandja poolt. Teiseks analüüsib töö autor nn „topeltmaksustamise“ probleemi, analüüsides esmalt, kas energiasalvestusüksuste käitajad peavad kehtivas regulatsioonis tasuma teatud elektriturul kohalduvaid tasusid kahekordselt, ning kui see vastus on jaatav, siis analüüsib töö autor, kas selline regulatsioon on proportsionaalne.

Töö autor kasutab eesmärgi saavutamiseks peamiselt võrdlevat ja analüütilist meetodit, süstematiseerides olemasolevat energiasalvestusüksuse mõistet ELTS-is. Samuti kirjeldab töö autor empiirilisel ettevõtlusvabaduse olemust, laiendades laiendis RKPJKo 5-24-22 järeldatavat mudelit energiasalvestusüksuste rajamisele ja liitumislepingutele kohalduvate piirangute kehtestamisele, selgitades seeläbi vaidluste kohtualluvust.

Töö lähtepunkti spetsiifika (s.o kitsa turu üks kitsas tegevusala) tingis energiasalvestusüksusi käsitlevate õiguslike analüüside ja allikate vähesuse, mis töö autori hinnangul tuleneb asjaolust, et käesolevas töös analüüsitav probleem on muutunud alles hiljuti aktuaalseks. Peamised allikad, mida töö autor kasutas, on võimalikku avalikku huvi väljendavad uuringud või raportid, nt põhivõrguettevõtja poolt koostatav varustuskindlusearuanne ja Euroopa Liidu tasandi ülevaade energiasalvestusüksustest. Ettevõtlusvabaduse sisustamiseks kasutas töö autor Riigikohtu eelnevat käsitlust ettevõtlusvabadusest ja tugines suures ulatuses lahendist RKPJKo 5-24-22 järeldatavatele põhimõtetele.

Töö autor möönab, et arvestades teema aktuaalsust ning elektrituru pidevat arengut, võivad töö koostamise käigus ilmnedu pidevalt uued seaduseelnõu kavandid, mis võivad omada mõju energiasalvestusüksuste rajamise regulatsioonile. Sellest tulenevalt on töö autor seal, kus see on asjakohane, võtnud arvesse käesoleva töö esitamise seisuga Riigikogu menetluses olevaid seaduseelnõusid ja tutvustanud nende sisu, kuid lähtunud sisulises analüüsis käesoleva töö koostamise hetkel kehtivast õigusest.

Märksõnad: energiavarustuskindlus, energiasalvestus, avalik huvi, põhiõigused.

1. ENERGIASALVESTUSÜKSUSE MÕISTE

1.1. Energiasalvestusüksuse tehniline definitsioon

Energiasalvestusüksus kõige üldisemas tähenduses on süsteem, mis muundab elektrivõrgust saadud elektrienergia selliseks, et seda on võimalik salvestada ning hiljem vajaduse korral elektrivõrku tagasi anda.¹⁵ Lähtuvalt salvestustehnoloogiatest jaotatakse energiasalvestusüksusi alljärgnevalt:

- elektriline (nt superkondensaatorid);
- elektrokeemiline (nt pliiaku, naatrium-väävelaku, liitumioonaku);
- mehaaniline (nt pumphüdroenergia, suruõhusalvestus, hoorattasalvestus);
- soojuslik (nt vesinikusalvestus);
- keemiline;
- termokeemiline.¹⁶

Erinevatel tehnoloogiatel põhinevatel energiasalvestusüksustel on erinevad väljundid, mida saab võrrelda energiasalvestusüksuse salvestuskestvuse järgi. Lühiajalised energiasalvestid nagu hoorattasalvestus või liitumioonaku võimaldavad kiire reageerimisega tagada elektrivõrgu lühiajalist pingestabiilsust. Pikaajalised energiasalvestid nagu pumphüdroenergia, suruõhul või liitumioonakul põhinevad salvestuslahendused saavad, erinevalt lühiajalisest tehnoloogiast, võrku edastada mõnetunnist reservi. Ülipikaageks salvestid, mille hulka kuuluvad samuti pumphüdroenergia ja suruõhul põhinevad lahendused, saavad tagada võimsust päevade või kuude pikkuste ajavahemike jooksul. Selles lõigus nimetatud tehnoloogiaid on peetud Eesti elektriturule sobivaimateks.¹⁷

Tehnoloogiatevahelised erinevused seisnevad ka energiasalvestusüksuste kasuteguril (ingl *round-trip efficiency*), mis näitab salvestusüksuse esialgselt salvestatud energiakoguse suhet

---

¹⁵ Das, C. K. jt. A techno-economic review of lithium-ion battery energy storage systems. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 2018, 91, lk 1207. Kättesaadav: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1364032118301606> (29.03.2025).

¹⁶ Ntavarinos, N. jt. Assessment of energy storage technologies for case studies with increased renewable energy penetration. *Annals of Limnology and Oceanography*, 2019, 4(1), lk 2. Kättesaadav: https://www.researchgate.net/publication/336694874_Assessment_of_energy_storage_technologies_for_case_studies_with_increased_renewable_energy_penetration (29.03.2025). Eestikeelselt viidanud Grünvald, O. jt. Analüüs ja ettepanekud energiasalvestu turu käivitamise kohta. 2022, lk 26. Kättesaadav: https://kliimaministerium.ee/sites/default/files/documents/2023-07/Anal%C3%BC%C3%BCs%20ja%20ettepanekud%20energiasalvestuse%20turu%20k%C3%A4ivitamise%20kohta%20%282022%29_1.pdf (06.04.2025).

¹⁷ Grünvald, O. jt., lk 31-33.

energiakogusesse, mida energiasalvestusüksus on võimeline pärast salvestamist võrku tagasi andma.¹⁸ Hoorattal põhinevate salvestite puhul peetakse kasuteguriks vahemikku 70 kuni 95%.¹⁹ Liitumioonakude kasuteguriks on hinnatud vahemikku 85%²⁰ kuni 95%²¹. Pumphüdroenergial põhineva elektrisalvesti kasutegur jääb vahemikku 70% kuni 80%.²² Suruõhul põhineva salvestuse kasutegur jääb eelnevatest väiksemasse vahemikku, ligikaudu 40% kuni 70% vahele.²³

1.2. Energiasalvestusüksuse definitsioon ja käsitus Euroopa Liidus

Energiasalvestusüksusele legaaldefinitsiooni andmise olulisus seisneb selles, et energiasalvestusüksusega tegelevad ettevõtjad saaksid justnimelt erineva kohtlemise, võrreldes tootjate, tarbijate jt turul tegutsevate ettevõtjatega. Ilma eraldiseisva definitsioonita kohalduvad energiasalvestusüksustele samaaegselt nii tootja kui tarbija sätted, mis tingivad aga ebavõrdse kohtlemise, arvestades energiasalvestusüksuse eesmärki ja tehnoloogiat.²⁴

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/944²⁵ (elektrienergia siseturu direktiiv) art 1 järgi kehtestati nimetatud direktiiviga ühised reeglid elektrienergia salvestamisele. Elektrienergia salvestamine on elektrienergia siseturu direktiivi art 2 p-i 59 kohaselt elektrienergia lõppkasutamise edasilükkamine tootmise hetkest hilisemale ajale või elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks. Energiasalvestusüksus on elektrienergia siseturu direktiivi art 2 p-i 60 järgi elektrivõrgus üksus, kus salvestatakse energiat. Elektrienergia siseturu direktiivi art 58 p e sätestab, et reguleerimisülesandeid täitev asutus peab soodustama tootmisvõimsuste ja energiasalvestusüksuste ühendamist võrku, sh kõrvaldades tõkked, mis võivad takistada uusi turuletulijaid ja taastuvatest energiaallikatest

---

¹⁸ Rosin, A. jt. Energia lokaalse tootmise analüüs büroofoonele. Osa II: Energiasalvestid ja salvestustehnoloogiad. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool, 2013, lk 4-5. Kättesaadav: [https://energiatalgud.ee/sites/default/files/images_sala/8/86/Rosin%2C A.%2C Link%2C S.%2C Drovtar%2C I. Energia lokaalse tootmise anal%2C BC%2C BCs b%2C BCroofoonele Energiasalvestid ja salvestustehnoloogiad. Anal%2C BC%2C BCs2013.pdf](https://energiatalgud.ee/sites/default/files/images_sala/8/86/Rosin%2C%20A.%2C%20Link%2C%20S.%2C%20Drovtar%2C%20I.%20Energia%20lokaalse%20tootmise%20anal%2C%20BC%2C%20BCs%20b%2C%20BCroofoonele%20Energiasalvestid%20ja%20salvestustehnoloogiad.%20Anal%2C%20BC%2C%20BCs2013.pdf) (07.04.2025).

¹⁹ Grünvald, O jt., lk 39.

²⁰ Vt The National Renewable Energy Laboratory 2024. aasta hinnang akudel põhinevale tehnoloogiale. Kättesaadav: https://atb.nrel.gov/electricity/2024/utility-scale_battery_storage (07.04.2025).

²¹ Grünvald, O jt., lk 40.

²² Vt The National Renewable Energy Laboratory 2024. aasta hinnang pumphüdro põhinevale tehnoloogiale. Kättesaadav: https://atb.nrel.gov/electricity/2024/pumped_storage_hydropower (07.04.2025).

²³ Grünvald, O jt., lk 38.

²⁴ Hoogland, O. jt. Study on energy storage. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2023, lk 96. Kättesaadav: <https://data.europa.eu/doi/10.2833/333409> (06.04.2025).

²⁵ 5. juuni 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuesti sõnastatud), mida on muudetud 13. juuni 2024. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1711 – ELTL L 1711 26.06.2024, lk 1.

toodetud elektri turule saamist. Nimetatud energiasalvestusüksuse definitsioon ei hõlma mitte ainult energia salvestamist elektrienergiaks, vaid ka elektrienergia vesinikuks muundamist, soojuspumpasid jt tehnoloogiaid, mis lõppastmes on võimelised energia salvestamiseks.²⁶

14. märtsil 2023 andis Euroopa Komisjon energia salvestamise osas soovitus, milles selgitas esmalt, muuhulgas, et energia salvestamine elektrivõrgus elektrienergia siseturu direktiivi art 2 p-i 59 tähenduses hõlmab eri tehnoloogiaid, mis võivad pakkuda erinevaid teenuseid eri tasanditel (elektrivõrgule paindlikkuse ja tasakaalustamise teenuseid) ja lõimida omavahel muutlikku tootmist taastuvatest energiaallikatest.²⁷ Euroopa Liidu äärealadel omakorda võib energia salvestamine aidata kaasa fossiilsetel kütustel põhineva elektrienergia tootmisest loobumisele ja tarbida rohkem taastuenergiat, vähendades seeläbi energiakulu.²⁸

Selgitustest tingitult soovitas Euroopa Komisjon liikmesriikidel arvestada energiasalvestuse nõu kaksikrolli, kus energiasalvestusüksus võib üheaegselt olla tootja ja tarbija. See tähendab, et riiklikud asutused peaksid vältima üksuste topeltmaksustamist ning loamenetlusi tuleks liikmesriigi poolt hõlbustada. Eraldiseisvalt soovitati Euroopa Liidu äärepoolseimates piirkondades kiirendada energiasalvestusüksuste jt paindlikkust tagavate vahendite kasutuselevõttu, kus võrgu võimsus ei pruugi muidu olla piisav. Selle jaoks soovitati üle vaadata sellised võrguühenduse kriteeriumid, mis võiksid edendada hübriidenergiaprojekte, kus ühendatakse koos võrku taastuenergiat tootmine ja salvestamine.²⁹ Riigisisese energiasalvestusüksuse täpsem defineerimine võrreldes elektrienergia siseturu direktiiv art 2 p-iga 60 võib tagada otstarbekamad tingimused energiasalvestusüksuse rajamiseks.³⁰

1.3. Energiasalvestusüksuse definitsiooni rakendamine Eestis.

1.3.1. Energiasalvestusüksus kui elektripaigaldise osa

Elektrienergia salvestamise legaaldefinitsioon lisati ELTS-i Vabariigi Valitsuse 12.09.2021 algatatud elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega, mis jõustus 25.03.2022. ELTS § 3 p-i 8² järgi on elektrienergia salvestamine elektrienergia muundamine salvestatavaks energiaks, sellise energia salvestamine ja seejärel muundamine elektrienergiaks või kasutamine

---

²⁶ Hoogland, O. jt. lk 97.

²⁷ 14. märtsi 2023. aasta Komisjoni soovitus „Energia salvestamine – alusepanek vähese CO2 heitega ja kindlale ELi energiasüsteemile.“ ELT C 103, 20.03.2023, lk 1–5, vt eelkõige selgituse p-d 4 ja 5.

²⁸ *Ibidem*, selgituse p 9.

²⁹ *Ibidem*, soovitus p-d 1 ja 8.

³⁰ Hoogland, O. jt. lk 97.

muu energiakandjana eesmärgiga lükata elektrienergia lõppkasutamine tootmise hetkest hilisemale ajale või optimeerida koormusi elektrisüsteemis salvestusperioodi vältel. ELTS § 3 p-i 8⁴ järgi on energiasalvestusüksus elektripaigaldise osa, kus salvestatakse energiat, sealhulgas kahesuunalist laadimist võimaldav elektrisõiduki laadimispunkt.

Sätete seletuskirja järgi on elektrienergia salvestamine oluline, et muuta elektrivõrk paindlikumaks ja muuta elektri hind soodsamaks. Seda eelkõige elektrit salvestades soodsa hinna ajal ja müües kõrgema hinna ajal. Energiasalvestusüksuse definitsiooni all kirjeldatakse seletuskirjas ka elektrienergia võimalikke salvestusviise. Näiteks on välja toodud energia salvestamist kondensaatorites, induktiivpoolides, primaarsetes ja sekundaarsetes galvaanielementides (ehk patareid ja akumulaatorid). Lisaks on pakutud võimalikeks energiasalvestusüksusteks „hüdroelektrijaamad“, mis saavad vee kõrgemale tasemele pumbata ning hiljem seda vajaduse vabastada, et elektrienergiat toota.³¹

Ülaltoodu pinnalt nähtub elektrienergia siseturu direktiivi regulatsioonist Eesti õiguses osati erinev definitsioon. Kui elektrienergia siseturu direktiiv art 2 p 60 annab üldsõnalisema definitsiooni, mille kohaselt on energiasalvestusüksus üksus, kus salvestatakse energiat, siis ELTS § 3 p-i 8⁴ definitsioon on pigem kitsam.

ELTS § 3 p-i 8⁴ kohaselt on energiasalvestusüksus elektripaigaldise osa. Elektripaigaldis on ELTS § 3 p-i 9 järgi elektrienergia tootmiseks, edastamiseks, muundamiseks, salvestamiseks, mõõtmiseks, müügiks või tarbimiseks kasutatavate seadmete, juhtide ja tarvikute paigaldatud talitluslik kogum. Eeltoodu võimaldab töö autori hinnangul tõlgendada ELTS § 3 p-i 8⁴ viisil, mille kohaselt peaks energiasalvestusüksus olema alati mõne muu (suurema) talitlusliku kogumi osa ja energiasalvestusüksust ei saa käsitleda eraldiseisva elektripaigaldisena. Sellist tõlgendust toetab ka ELTS § 3 p-i 8⁴ seletuskiri, mis loetleb erinevaid viise energiasalvestuseks, sh „hüdroelektrijaama“. Samuti on nimetatud, et elektriauto aku on energiasalvestusüksus hetkel, mil see on liitumispunkti ühendatud – seetõttu on aku ka elektripaigaldise osa.³² Teisisõnu, seaduseelnõu koostaja on välja pakkunud definitsiooni ja selle tõlgenduse, mille kohaselt võib „hüdroelektrijaamast“ kui elektripaigaldisest olla osa ELTS § 3 p-i 9 kontekstis

---

³¹ Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 426 SE. Seletuskiri, lk 3-4. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/40352cd6-cbef-409f-ae11-c3af8ae0c613/> (30.03.2025).

³² Vt elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 426 SE. Seletuskiri, lk 4.

mõeldud tootmiseks ja tarbimiseks, kuid mõni teine osa omakorda ELTS § 3 p-i 9 mõttes salvestamiseks.

Töö autor peab sellist ELTS § 3 p-i 8⁴ sõnastust eksitavaks, kuivõrd sellega on väärt võetud üle elektrienergia siseturu direktiivi art 2 p-i 60. Seda põhjusel, et elektrienergia siseturu direktiiv ei näe selle süstemaatilise tõlgendamise tulemusel ette, et siseriiklikus õiguses tuleks, võttes arvesse seadusandja näidet, vaadata ühte terviklikku kogumit moodustava elektripaigaldisena „hüdroelektrijaama“ kui tootmiseseadet, mille juurde on lisatud pumphüdrotehnoloogial³³ põhinev salvestusüksus.³⁴ Arvestades elektrienergia siseturu direktiivi art 2 p-i 60, on energiasalvestusüksus selline üksus, kus salvestatakse energiat (ingl *energy storage facility*). Elektrienergia siseturu direktiivi art 32 lg 2 eristab nt turuosalist, kes pakub taastuvatest energiaallikatest toodetud energiat ja energiasalvestusüksusi käitavaid ettevõtjaid. Spetsiifilisemalt toob välja direktiivi art 36 lg 4 p 3 välja „patareidel põhineva[i]d salvestusüksuse[i]d“. Töö autor leiab seetõttu, et elektrienergia siseturu direktiiv nägi ette, et „patareid“³⁵ tuleb küll mõista elektripaigaldise osana, mis tagab energiasalvestuse kui tehnilise protsessi, kuid võttes arvesse selle elektripaigaldise eesmärki (salvestamist), tuleks mõista, et energiasalvestusüksus on elektripaigaldis ELTS § 3 p-i 9 tähenduses.

Eesmärgipärast tõlgendamist lubab ka ELTS-i kontekstis ka tootmiseseadme definitsioon, mis ELTS § 2 p-i 25 järgi on elektrienergia tootmiseks ettenähtud elektripaigaldis. Töö autori hinnangul oleks seadusandja saanud rakendada eesmärgipärast lähenemist ka energiasalvestusüksust defineerides. Näiteks oleks võinud sõnastada ELTS § 3 p-i 8⁴ järgnevalt: „energiasalvestusüksus – elektripaigaldis, millega salvestatakse elektrienergiat“. Nimetatud sõnastus võimaldab jõuda järeldusele, et energiasalvestusüksus täidab kindlat eesmärki, s.o elektrienergia salvestamist ELTS § 3 p-i 8² tähenduses. Samas ei võimalda definitsioon küsitleda seda, kas energiasalvestusüksus peab olema tingimata nt tootmiseseadme kui elektripaigaldise osa.

1.3.2. Energiasalvestusüksus kui elektrijaam või elektrijaama osa

Töö autor mõistab seadusandja tegelikku tahet ELTS § 3 p-i 8⁴ kontekstis selliselt, et eesmärk oli reguleerida seaduses selline olukord, kus näiliselt koos toimiv ja omavahel seotud rajatis,

---

³³ Vrd käesoleva töö alapeatükki 1.1.

³⁴ Seda kogumit tuleks pigem käsitleda elektrijaamana ELTS-i kontekstis, vt käesoleva töö alapeatükki 1.3.2.

³⁵ Õigemini nt liitumioonaku, vt käesoleva töö alapeatükki 1.1.

nagu on seda näiteks hüdroelektrijaama tootmiseseade ja selle juurde lisatav energiasalvestusüksus, saaksid kaetud ühise mõistega. Selle jaoks oleks saanud aga tuua energiasalvestusüksuse ja energia salvestamise ELTS § 3 p-s 8 sätestatud elektrijaama mõiste alla.

Hetkel kehtivas regulatsioonis on elektrijaam talitluskogum, mis toodab elektrienergiat ühest või mitmest tootmiseseadmest ja mille juurde kuuluvad abiseadmed ja rajatised. Töö autori hinnangul oleks saanud selguse huvides muuta ELTS § 3 p-i 8 järgnevas sõnastuses: „elektrijaam – talitluskogum koos selle juurde kuuluvate abiseadmete ja rajatistega, mis toodab või salvestab, või alternatiivselt toodab ja salvestab elektrienergiat“. Esmalt ei ole ELTS § 3 p-i 8 sõnastuses tarvis tegelikult tuua välja sõnu „tootmiseseade“ või „energiasalvestusüksus“, kuivõrd elektrienergia tootmine tegevussõnana elektrijaama definitsioonis iseenesest viitab sellele, et elektrijaama toimimiseks on vaja selle juurde tootmiseseadet. Teiseks võimaldab töö autori väljapakutud sõnastus mõista elektrijaama selliselt, et üks võimalus elektrijaama rajada on kas põhiosas tootmiseseadmetega, põhiosas energiasalvestusüksustega või tootmiseseadmete ja energiasalvestusüksustega samaaegselt.

Mõlemat väljapakutud muudatust³⁶ õigustab asjaolu, et ELTS-is ilmneb vastuolu nii energiasalvestusüksuse kui elektrijaama mõiste kasutamisel. ELTS § 65 lg 1² nimetab avalikustamisele kuuluvaid andmeid: need, mille tootja esitab liitumistaotluses, mis on kehtivas liitumislepingu pakkumises ja mis on toodud sõlmitud liitumislepingus. ELTS § 65 lg 1² p-i 8 kohaselt kuulub avalikustamisele aeg, millal tootmis- ja salvestusseade võrku lülitati. Esmalt väärrib tähelepanu see, et antud punktis ei ole määratletud salvestamiseks ettenähtud elektripaigaldis energiasalvestusüksusena, nagu ELTS § 3 p 8⁴ ette näeb, vaid salvestusseadmena. Teisalt viitab ELTS § 65 lg 1² p-i 8 otseselt sellele, et praktikas tuleb vaadata tootmiseseadet ja energiasalvestusüksust (s.o salvestusseadet sätte sõnastuses) omavahel eraldiseisva elektripaigaldisena, mille võrku ühendamise ajahetk ei pea olema teineteisest sõltuv. Kuna aga viidatud säte käsitleb tootmis- ja salvestusseadet ühe liitumislepingu osana ning ELTS § 65 lg 1² p-id 5 ja 6 viitavad elektrijaamale, oleks õigustatud vaadelda sama liitumislepingu alusel võrku liidetavat tootmiseseadet ja energiasalvestusüksust ühe elektrijaamana.

---

³⁶ S.t ka alapeatükis 1.3.1 väljapakutud ELTS § 3 p-i 8⁴ muudatust.

Teiseks õigustab muudatusi pöhvõrguettevõtja lähenemine elektriijaama mõistele. Elering AS on toonud välja, et 2024. aasta lõpu seisuga on pöhvõrguga liitumisprotsessis ca 2130 MW ulatuses elektriijaamu, mille hulgas 734 MW ulatuses salvestusseadmeid ja 1000 MW jagu päikeseelektriijaamasid.³⁷ Eeltoodu viitab asjaolule, et pöhvõrguettevõtja hinnangul kuulub elektriijaama mõiste alla ka töö autori väljapakutud elektriijaama definitsiooni ümbersõnastus, mille kohaselt võiks elektriijaama mõista ka selliselt, et see koosneb energiasalvestusüksus(t)est ilma tootmisseadme(te)ta.

1.3.3. Energiasalvestusega tegeleva elektriettevõtja mõiste

Nagu käsitletud käesoleva töö alapeatükis 1.1, siis kõige üldisemalt koosneb energiasalvestamine tehnilisest küljest energiasalvestusüksusesse elektrienergia vastuvõtmisest (muundamisest) ja seejärel teatava ajaperioodi jooksul selle tagasi võrku andmisest. Enne taastuvatest allikatest energiatootmise tulekut turule ei olnud vajadust sätestada regulatsioonides muid juhtumeid, kui neid, kus toodetud energia liigub ühes suunas tootjast tarbijani.³⁸ Eeltoodu tähendab juba eos, et energiasalvestusüksuse käitaja tegevus võib näida regulatsioonide pinnalt nii elektrienergia tarbimise kui elektrienergia tootmise definitsiooni alla kuuluvat. Selle muutmiseks andiski Euroopa Komisjon soovitusel regulatsioone muuta selliselt, et salvestusega tegelev isik ei oleks üheaegselt tarbija ja tootja.³⁹

Elektrienergia salvestajale ühest definitsiooni ELTS-is ei nähtu. Turuosaliste liike avab ja selgitab ELTS-i 2. peatüki 1. jagu. Esmalt annab ELTS § 5 nimekirja turuosalistest, kelleks on:

- elektriettevõtja (täiendav alljaotis ELTS § 6 lg-s 1);
- tarbija (täiendavad selgitused ELTS §-s 12);
- energiakogukond (täiendavad selgitused ELTS §-s 12²);
- bilansihaldur (täiendavad selgitused ELTS §-s 11) ja
- elektribörsikorraldaja (täiendavad selgitused ELTS §-s 11²).

Elektriettevõtjal on ELTS § 6 lg-s 1 järgi omakorda kaheksa alaliiki. ELTS § 6 lg 1 p-i 6 kohaselt käsitletakse elektriettevõtjana muuhulgas füüsilist või juriidilist isikut, kes ei ole tarbija ja kes tegeleb elektrienergia salvestamisega. Samas kataloogis on mainitud tegevusalana

---

³⁷ Eesti varustuskindluse aruanne 2024. Elering AS, lk 58.

³⁸ Hoogland, O. jt, lk 135. Vt rohkem töö alapeatükis 3.2.2

³⁹ Vt alapeatükis 1.2.

ka elektrienergia tootmine (ELTS § 6 lg 1 p 1). Tootja tegevust selgitab lahti ELTS § 7 lg 1, mille kohaselt on tegemist elektriettevõtjaga, kes toodab⁴⁰ elektrienergiat ühe või mitme tootmiseseadme⁴¹ abil. Samas puudub elektrienergia salvestamisega tegeleva isiku osas sarnane täiendav selgitus, nagu on seda tootja puhul.

Töö autor ei pea tingimata vajalikuks ELTS-is sätestada eraldiseisvalt salvestusega tegeleva ettevõtja mõistet ELTS §-s 3 ega 2. peatüki 1. jaos, kui seadusandja viiks sisse muudatused, mida sai välja pakutud käesoleva töö alapeatükkides 1.3.1 ja 1.3.2. Seda põhjusel, et nimetatud muudatuste tulemusel oleks võimalik järeldada, et salvestusega tegelev ettevõtja ei ole vältimatult samaaegselt ka elektritootja ELTS § 7 lg 1 tähenduses. Kui ELTS § 3 p 8⁴ ja p 8 muuta soovitatud viisil, saaks väita, esmalt, et energiasalvestusüksus ei pea olema elektripaigaldise osa (s.t näiteks päikesevalgusest elektrienergiat tootva elektripaigaldise osa) ja teiseks, energiasalvestus võib olla elektrijaama peamine ja ka ainus taotletav eesmärk.

Eelnevalt kirjeldatud muudatusega saaks salvestusega tegelev ettevõtja arvestada, et temale ei kohaldu näiteks tootja minimaalse osakapitali nõue, mis on sätestatud ELTS § 15 lg-s 3 summas 31 950 eurot.⁴² Samuti tekiks õigusselgus osas, mis puudutab näiteks tegevusloa vajalikkust. ELTS § 22 lg 1 p-i 1 kohaselt on elektrienergia tootmine nimetatud tegevusloakohustuslikuks tegevusalaks. Kui spetsiifiliselt salvestusega tegeleva ettevõtja jaoks oleks regulatsioon sätestatud selliselt, et tema energiasalvestusüksus ei pea olema tootmiseseadme osa, siis on õiguskindlus osas, mis puudutab seda, et turuosaliseks saamisel ei ole tema tegevus loakohustuslik. Teisipidi võib nimetatut olla ka hindamiskoht seadusandjale, kas salvestusega seonduv ettevõtlus võiks justnimelt olla tegevusloakohustuslik ELTS § 22 lg 1 kohaselt, või alternatiivselt, teatamiskohustuslik ELTS § 22¹ järgi. Seda eelkõige põhjusel, et ELTS § 32 lg 1 kataloogis, milles käsitletakse tootmiseks antavale tegevusloale lisatavaid kõrvaltingimusi, on märgitud mh tootmiseseadme maksimaalne lubatud netovõimsus (p 1) ja selle asukoht (p 2). Kui riigil on huvi tootmiseseadme puhul selliste andmete vastu

---

⁴⁰ Vt ELTS § 3 p 24.

⁴¹ Vt ELTS § 3 p 25.

⁴² Olgu öeldud, et õiguskantsler on juba 2019. aastal viidanud, et antud sätte otstarbekus on tegelikult kaheldav. Seda põhjusel, et kuigi nõue on kutsutud ellu elektriettevõtja vastutuse suurendamiseks, siis reaalsuses ei tähenda kapitalile esitatud nõue, et vastav summa oleks ettevõtjal igal ajahetkel võimalik välja maksta ning mh ei pea kapitalinõuet täitma ka rahalise sissmaksena. Lõppastmes ei ole selge, et elektrituru toimepidevuse ja elektritootja tegevusvormi ning kapitali miinimumnõude vahel oleks olemas põhjuslik seos. Õiguskantsleri 06.09.2019 märgukiri nr 6-1/191121/1904419 elektritootjale esitatud nõuete kohta. Kättesaadav: https://www.oiguskantsler.ee/sites/default/files/field_document2/M%C3%A4rgukiri%20elektritootjale%20esitatud%20n%C3%B5uete%20kohta.pdf, lk 2 (07.04.2025).

tootmiseseadmete kontekstis, siis võiks eeldatavalt olla huvi samasisuliste andmete vastu ka energiasalvestusüksuste puhul.

1.3.4. Energiasalvestusüksuse mõiste valitud Euroopa Liidu riikides

Nagu ülal selgitatud, siis energiasalvestusüksusele ei ole Euroopa Liidu õigusest tulenevalt põhjanevat harmoniseeritud definitsiooni, mistõttu on liikmesriikidel endal õigus anda energiasalvestusüksustele täpsemat definitsiooni, nagu ka soovitatud on. Alljärgnevalt toob töö autor välja Hoogland, O. jt uurimuse pinnalt näiteid energiasalvestusüksuste definitsioonidest, mis erinevad Eestis kasutusel olevast definitsiooni(de)st:

- Belgia – energiasalvestus on protsess, mille käigus ühe seadme kaudu võetakse elektrienergiat võrgust selle hilisemaks võrku tagastamiseks, arvestades seejuures energiakadu.
- Itaalia – energiasalvestusüksus on seadmete kogum, mis võimaldab koguda ja vabastada elektrienergiat, töötades paralleelselt võrguga, võimaldades elektrienergia vabastamist elektrivõrku. Energiasalvestusüksus ei pea olema tootmiseseadme osa.
- Hispaania – energiasalvestusüksuse omanik on füüsiline või juriidiline isik, kes omab sellist üksust, millega elektri lõppkasutus on lükatud hilisemale ajale arvates selle tootmishetkest, või mis võimaldavad elektrienergia salvestamist selliselt, et seda on võimalik muundada elektrienergiaks.⁴³

Töö autori hinnangul on ülaltoodud näited sellised, mille rakendamist võiks seadusandja Eestis kaaluda. ELTS § 3 p 8² ei arvesta nimelt sellega, et energiasalvestusüksustel on kasutegur, mis ei võimalda kogu tarbitud elektrienergia tagastamist võrku.⁴⁴ Itaalia näide räägib aga otseselt selle muudatuse kasuks, mida töö autor pakkus välja ELTS § 3 p-i 8⁴ muutmise tarbeks alapeatükis 1.3.1. Selline definitsiooni täpsustamine võimaldaks selgemalt eristada energiasalvestusüksust tootmiseseadmetest. Hispaania näide omakorda õigustab energiasalvestusega tegelevate ettevõtjate jaoks eraldiseisva mõiste toomist ELTS-i, kuid nagu järeldus alapeatükis 1.3.3, siis vastav muudatus ei ole imperatiivselt vajalik, kui eristada energiasalvestusüksus selgemini tootmiseseadmest olemasoleva regulatsiooni sees.

---

⁴³ Hoogland, O. jt, lk 97-98. Itaalia näite puhul on uurimuses märgitud, et tegemist ei ole seadusandliku definitsiooniga, vaid õiguse rakendaja poolt määruses kasutatud sõnastusega.

⁴⁴ Vt käesoleva töö alapeatükk 1.1 ja käesoleva töö alapeatükid 3.2.2-3.2.4, mis käsitlevad spetsiifilisemalt kasuteguri arvestamata jätmisest tingitud võimalikke probleemkohti.

2. ELEKTRITURUREEGLID JA AVALIK HUVI ENERGIAVARUSTUSKINDLUSE SUHTES

2.1. Ettevõtlusvabadus

Põhiseaduse⁴⁵ (PS) § 31 sätestab ettevõtlusvabaduse. Riigikohus on pikaajase praktika vältel tõlgendanud ettevõtlusvabadust laialt, lugedes selle kaitsealasse igasuguse „tulu saamise eesmärgil toimuva tegevuse“.⁴⁶ Ühest küljest tagab ettevõtlusvabadus kaitset, et avalik võim ei sekkuks liialt tulu saamise eesmärgil toimuvasse tegevusse, teisalt nõuab antud vabadus avaliku võimu poolt ettevõtluseks sobiva õigusliku keskkonna loomist. Ka tagab ettevõtlusvabadus ettevõtjale lepinguvabaduse ja annab usalduse ettevõtluse raames sõlmitud lepingute kehtimajäämise suhtes *pacta sunt servanda* põhimõttele.⁴⁷ Analoogselt, PS § 31 tagab igaihele õiguse tegeleda ettevõtlusega (tulu saamisega nt teenuse osutamisel) ja riik peab tagama sellised reeglid, et teised samal alal tegutsevad ettevõtjad ei saaks õigusvastase tegevusega eeliseid.⁴⁸ Kõige suurema rõhuasetuse ettevõtlusvabaduse kontekstis on Riigikohus seadnud riigipoolsele kohustusele mitte teha põhjendamatuid takistusi ettevõtluseks.⁴⁹

Ettevõtlusvabaduse riivega esinemisega koos võib kaasneda juhuti ka õiguspärase ootuse põhimõtte riive. PS §-st 10 tulenevalt on isikul õigus tegutseda ootuses, et sätestatud reeglid jäävad kehtima ja reeglite sees kehtestatud õigusi ja vabadusi peab tal olema võimalik kasutada seaduses sätestatud tähtaja jooksul. Samas ei teki õiguspärast ootust nendel isikutel, kes ei ole asunud oma õigusi teostama.⁵⁰

PS § 31 II lause annab võimaluse seaduse tasandil ettevõtlusvabaduse tingimusi reguleerida (s.o lihtreservatsioon), mistõttu on seadusandjal suur otsustusruum meetmete rakendamisel. Ettevõtlusvabaduse piiramisel peab olema mõistlik põhjus, mis tuleneb avalikust huvist või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse vajadusest ning see peab olema kaalukas ja õiguspärane.⁵¹ Riiveks on mistahes keelud, teavitamiskohustused, loakohustused, hoolsuskohustused jms, kuid ka õiguskorra muutmine ettevõtja jaoks kahjulikul viisil.⁵²

⁴⁵ Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.

⁴⁶ Madise, Ü. jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. Tartu: Iuridicum 2020, lk 437-438.

⁴⁷ RKPJKo 5-20-3, p 108.

⁴⁸ Konkurentsivabaduse kontekstis vt RKÜKo 3-4-1-2-13, p 105.

⁴⁹ Madise, Ü. jt. PS Komm vlj., lk 438 ja seal viidatud kohtupraktika.

⁵⁰ RKPJKo 3-4-1-27-13, p-d 46 ja 47 ning seal viidatud kohtupraktika.

⁵¹ Madise, Ü. jt. PS Komm vlj., lk 442. RKPJKo 3-4-1-3-12, p 51.

⁵² Madise, Ü. jt. PS Komm vlj., lk 443.

2.2. Ettevõtlusvabaduse piiramine elektriturul

Elektriturule kohalduvad reeglid jäävad ettevõtlusvabaduse piiramise raamistikku.⁵³ Vastavalt ELTS § 1 lg-le 1 reguleerib seadus elektrienergia tootmist, salvestamist, edastamist, müüki, ekspordi jt tegevusi, kuid ka elektrituru toimimise põhimõtteid, lähtudes vajadusest tagada põhjendatud hinnaga, keskkonnanõuete ja tarbija vajaduste kohane tõhus elektrivarustus ning energiaallikate tasakaalustatud, keskkonnanahoidlik ja pikaajaline kasutamine. Seega tuleb järeldada, et ELTS jt elektriturgu ja selles osalevaid turuosalisi otseselt või kaudselt mõjutatavatele reeglitele tuleb seadusandja poolt anda hinnang, kuidas kehtestatud või kehtestatav reegel ja regulatsioon vastab ettevõtlusvabaduse põhimõttele, mis on sätestatud PS §-s 31, ning kaudselt ka seda täpsustavale ELTS § 1 lg-le 1.

Riigikohus on möönnud, et juhul, kui seadusandja peab vajalikuks teatud eesmärgi saavutamist spetsiifilisel turul, tuleb eesmärgi saavutamiseks sobiva meetme leidmisel hinnata muuhulgas meetme sobivust kitsalt antud turu kontekstis. Seda enam tuleb viidatud kohustust täita juhul, kui turg on juba laiaulatuslikult reguleeritud.⁵⁴ Töö autor järeldab eeltoodust, et seadusandjal on seetõttu ka elektriturregulatsioonide väljatöötamisel laiaulatuslikum kohustus tagada planeeritava meetme väljatöötamisel meetme proportsionaalsus.

2.3. Ettevõtlusvabadus liitumislepingute kontekstis ja vaidluste lahendamise protsess

Selleks et ühendada elektrivõrguga selline tootmis- või tarbimisseade, mida pole eelnevalt võrguga ühendatud, tuleb läbida liitumisprotsess, mille esimeseks sammuks pärast liitumistaotluse esitamist on liitumislepingu sõlmimine (vt ELTS § 83 lg 1). ELTS ei sätesta eraldiseisvat regulatsiooni salvestusseadme elektrivõrku ühendamise protsessile ja praktikas on energiasalvestusüksuse rajamine pigem segatüüpi seadme võrku ühendamise protsess.⁵⁵ Seega kohaldub energiasalvestusüksuse rajamisele ELTS-is sätestatud tootmissuunalise liitumise protsess.

---

⁵³ Vt nt nõuded tegutsemisvormile ja kapitalile ELTS §-s 15, aruandlus- ja auditeerimiskohustus ELTS §-s 17, teavitamiskohustus ELTS §-s 19.

⁵⁴ RKPJKo 3-4-1-2-13, p 135.

⁵⁵ Vt Elering AS veebilehel sektsiooni „Võrguga liituvate tootjate andmed“, kus on Elering AS avaldanud täitmisel olevat liitumislepingute andmed ELTS § 65 lg 12 alusel. Nimetatud tabelis on toodud välja projektid, kus on märgitud elektrijaama tüübiks „aku“, mis viitavad energiasalvestusüksuse rajamisel ja mille puhul on tulbas „Tootmissuunaline liitumisvõimsus“ märgitudki tootmissuunaline liitumisvõimsus, mitte mõni muu arv. Kättesaadav: <https://elering.ee/elektrivorguga-liitumine> (07.04.2025).

Riigikohus on spetsiifilistelt elektrituru kontekstis leidnud, et ELTS § 111³ lg 14 koosmõjus ELTS § 87¹ lg-ga 1 rikkus antud kaasuses kaebajatenä osalenud elektrituruosaliste ettevõtlusvabadust. Eeltoodud sätted andsid 17.03.2023 seisuga tootmissuunalise liitumislepingu sõlminud turuosalistele 60-päevase tähtaja tasuda võrguettevõtjale tagatis 70% ulatuses liitumistasust. Kui turuosaline polnud võimeline tagatist andma, lõppes liitumislepingu kehtivus ELTS § 87¹ lg 9 järgi. Vastav regulatsioon mõjutas negatiivselt turuosaliste võimalust ettevõtlusvabadust kasutada, s.o taastuenergia tootmisega alustada ja tulu teenida, põhjusel, et tagatise andmine 60-päevalise tähtajaga oli ebamõistlikult lühike.⁵⁶ Riigikohus viitas samas ka õiguspärase ootuse põhimõttele ning selgitas, et regulatsioon omas ebaehtsat tagasiulatuvat mõju, sest regulatsioon mõjutas liitumislepingut, mis oli täitmisel.⁵⁷ Üldjuhul on lubamatu suurendada isikutele kehtivaid kohustusi ehtsa tagasiulatuva mõjuga, s.o tekitada õiguslikke tagajärgi juba tehtud tegudele. Tagasiulatuv mõju on ebaehtne, kui see mõjutab õigusakti vastuvõtmisel käimasolevat tegevust ja tekitab edasiulatuvaid mõjusid minevikus alanud tegevustele. Sellisel juhul peab olema avalik huvi regulatsiooni muutmise vastu, mis omakorda kaalub üle isikute õiguspärase ootuse.⁵⁸

Riigikohus järeldas, et ELTS § 111³ lg 14 koosmõjus ELTS § 87¹ lg-ga 1 tekitatud ebaehtne tagasiulatuv mõju iseseisvalt kaebajate ettevõtlusvabadust, koostoimes õiguspärase ootuse põhimõttega, ei rikkunud. Avalik huvi regulatsiooni muutmise järele kaalus Riigikohtu hinnangul kaebajate nimetatud õiguse üle.⁵⁹ Eeltoodust järeldub reegel, et juhul, kui seadusandja soovib reguleerida ELTS-i alusel sõlmitud liitumislepingutele kehtivat regulatsiooni, seejuures pannes regulatsioonist mõjutatud isikutele spetsiifiliselt liitumislepingust (õigusakti vastuvõtmisel käimasolev tegevusest) tulenevaid edasiulatuvaid kohustusi, peab avalik huvi regulatsiooni kehtestamise järele kaaluma üle turuosaliste riive ettevõtlusvabadusele. Vastasel juhul võib regulatsioon olla põhiseadusvastane.

Eelnimetatud asjas jõudis vaidlus kolleegiumini esimesel korral 10. novembril 2023, mil kolleegium jättis läbi vaatamata Tallinna Halduskohtu taotluse algatada konkreetse normikontrolli menetlust esialgse õiguskaitse kohaldamise määruse alusel, sest alles asja lõplikul lahendamisel saab otsustava tähtsusega materiaaõiguse norm kuuluda

---

⁵⁶ RKPJKo 5-24-22, p-d 71-72.

⁵⁷ *Ibidem*, p 76.

⁵⁸ *Ibidem*, p 75 ja RKPJKo 3-4-1-27-13, p 61.

⁵⁹ RKPJKo 5-24-22, p 95.

kohaldamisele.⁶⁰ Antud lahendis möönis kolleegium, et vaidlus esimeses astmes näitab, et uue regulatsiooni tulemusel on mitmed küsimused jäänud ebaselgeks, sh see, millise kohtu pädevuses selliste vaidluste lahendamine on ning kas regulatsiooni mõjud tulenevad otse seadusest või peab võrguettevõtja läbi viima täiendavaid tegevusi.⁶¹

Töö autori hinnangul ei lahendanud 2. detsembri 2024 otsus ebaselgusi lõplikult, eelkõige seoses selgema raamistiku loomisega liitumislepinguid hõlmavate vaidluste tarbeks. Mis puudutab seda, kas liitumislepingust tulenevaid vaidlusi on pädev lahendada maa- või halduskohus, siis tõi kolleegium välja, et kliimaministri seisukoha järgi kuulub antud vaidlus maakohu pädevusse, sest tegemist on eraõigusliku vaidlusega ja seetõttu pole halduskohus pädev asja lahendada, kuid kolleegium sellega ei nõustunud. Põhjenduseks tõi kolleegium välja, et sellest, kas vaidlust oli pädev lahendada maakohus või halduskohus, ei sõltunud normidele antav tõlgendus.⁶² Järgnevas osas leidis kolleegium, et ELTS § 87¹ lg 9 annab seadusest tuleneva lepingu lõppemise aluse, mille kohaselt ei ole tarvis vastustaja (s.o võrguettevõtja) poolt eraldiseisvat tahteavaldust, kui liitumislepingu sõlminud turuosaline ei anna tähtaegselt ELTS § 87¹ lg-s 1 nimetatud tagatist.⁶³ Vaidluste lahendamise selge kord põimub aga töö autori hinnangul riigi kohustusega tagada õiguslikult sobiv keskkond ettevõtlusvabaduseks, mistõttu pakub töö autor välja lahenduse liitumislepingutega seonduvate vaidluste võimalikuks jagunemiseks tsiviil- ja halduskohtute vahel.⁶⁴

Töö autor väidab esmalt, et võrguettevõtja ja turuosalise vahel sõlmitud liitumislepinguga seonduvad vaidlused saavadki alluda nii era- kui avalik-õiguslikule vaidluste lahendamise regulatsioonile, alljärgnevatel põhjustel. Kuigi lõppastmes on energiaturgude- ja võrkude nõuetekohase ja kestliku toimimise eest vastutav osapool riik, arvestades PS §-st 10 tulenevaid inimväärikuse ja sotsiaaliigi põhimõtteid,⁶⁵ siis ELTS § 38 lg-te 1 ja 2 kohaselt on elektrisüsteemi toimimise (s.o varustuskindluse tagamise) kohustus antud riigi poolt põhivõrguettevõtja ülesandeks. Üheks väljundiks varustuskindluse tagamisel on põhivõrguettevõtja poolt võrguteenuse osutamine põhivõrgu kaudu (ELTS § 8 lg 1 ja 2), mh ühendades isiku taotluse alusel elektripaigaldise võrguga (ELTS § 65 lg 1 p 1). Samamoodi

---

⁶⁰ RKPKm 5-23-29, p-d 48 ja 53.

⁶¹ *Ibidem*, p 57.

⁶² RKPKo 5-24-22, p-d 63-64.

⁶³ *Ibidem*, p 67.

⁶⁴ Õiguskantsleri 26.02.2025 märgukiri nr 6-1/250142/2501369 elektrivõrguga tootmissuunalise liitumise tingimuste kohta, lk 2.

⁶⁵ RKHKm 3-23-1578, p 13.

osutavad võrguteenust ka jaotusvõrguettevõtjad (ELTS § 8 lg 3). Võrguettevõtjate tegevusele liitumislepingute sõlmimisel kohalduvad liitumislepingutele ette nähtud erisätted.⁶⁶ Siiski ei tähenda võrguettevõtja poolt võrguteenuse kui avalikku ülesannet täitva teenuse osutamine turuosalisele lõppastmes seda, et võrguettevõtja astuks turuosalisega avalik-õiguslikku suhtesse.⁶⁷

Tallinna Halduskohus on selgitanud, et liitumislepinguga seonduvad eraõiguslikud vaidlused (lepingu täitmisega viivitamine, lepingutasu suurendamine, maksegraafiku muutmine, lepingu lõpetamine) kuuluvad maakohtu pädevusse.⁶⁸ Praktikast on tsiviilõiguslikult lahendatud nt nõuet liitumispakkumise väljastamise kohustuse täitmiseks AS-i Elering poolt.⁶⁹ Samuti on Tallinna Halduskohus leidnud, et vaidlus, mille tuumküsimus on, kas liitumisleping on kehtivuse kaotanud või kehtiv, tingituna omakorda sellest, kas tagatise maksmise kohustus on põhiseaduspärane, peaks kuuluma maakohtu pädevusse.⁷⁰

Eelnevale vastandub Tallinna Halduskohtu selgituste kohaselt n-ö avaliku huvi instrumendina kehtestatud nõuded seadusandluses, mida kohaldatakse lepingulise suhte kõrval. Selliste instrumentidega seonduvad vaidlused kuuluvad lahendamisele halduskohtus. Seda põhjusel, et näiteks tagatise maksmise kohustus on küll seotud liitumislepinguga (s.t ilma tagatist maksmata ei tee võrguettevõtja liitumistaotluse esitanud isikule liitumispakkumist), kuid tagatis ei taga spetsiifiliselt turuosalise poolt lepingu täitmist ehk liitumistasu maksmist. Eelkõige tagab tagatis avalikku huvi kaitset selle vastu, et liitumistaotluse esitanud isik realselt temale eraldatud võrguvõimsust kasutaks, s.o toodaks hilisemas etapis elektrienergiat.⁷¹ Töö autor nõustub selle käsitlusega põhjusel, et liitumislepingu vastastikused kohustused ongi võrguettevõtja poolt võrguühenduse tagamine, sh liitumispunkti väljaehitamine, ja liitumistaotluse esitanud isiku poolt liitumistasu maksmine ja nõuetelevastava tootmiseseadme rajamine. Olemuslikult ei too need kohustused endaga kaasa seda, et liitumistaotluse esitanud isik alaliselt elektrienergiat tootma hakkab. Tootmisega alustamise järele on aga avalik huvi, mistõttu ongi tagatise maksmise kõrvale ELTS § 87¹ lg-s 1 seadusandja loonud ELTS § 87¹ lg-tega 4 ja 6 regulatsiooni – kui turuosaline ei alusta tähtaegselt temale määratud

---

⁶⁶ Vt täpsemalt ELTS § 83 lg 1, kuid ka ELTS-i 8. peatükk tervikuna ning Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määrus nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“ § 19 jj.

⁶⁷ Vrd RKHKm 3-23-1578, p 15.

⁶⁸ TlnHKo 3-23-836/54, p 20.

⁶⁹ TlnRnKo 2-14-12597/23 ja TlnRnKo 2-13-50903/13.

⁷⁰ TlnHKm 3-23-1456/7, p 11.

⁷¹ TlnHKo 3-23-836/54, p 20.

tootmisvõimsuse ulatuses tootmist, siis peab turuosaline maksma seaduses ettenähtud ulatuses tasu. Seega on töö autor seisukohal, et on seadusandja volitanud võrguettevõtjaid äriühingutena ellu viima avalikke huve ülalviidatud sätetes mainitu nimetatud olukordades⁷² ning vaidlused tuleks lahendada halduskohtus.

Töö autori hinnangul on peamine viis vältida mõlemaid vaidlusi, mis ülal sai kirjeldatud, laiapõhjaline koostöö regulatsioonidest mõjutatud isikutega. Ebaehtsa tagasiulatuva õigusmõjuga sätete kehtestamine, nagu on seda ELTS § 87¹ lg 1 koosmõjus ELTS § 111³ lg-ga 14 on Riigikohtu poolt üheselt kinnitatud millegina, mille vastu peab olema realselt olemas avalik huvi, mis kaalub üle isikute huvi *pacta sunt servanda* kontekstis lepingute kehtimajäämise ja nende turuosaliste ettevõtlusvabaduse riive. Sellise õiguspärase ootuse riive leevendamiseks ei ole õige meetod ka ajavahemiku andmine seaduse muutmise ja kehtima hakkamise vahel.⁷³

Eelnevale tuginedes järeltab töö autor, et mida keerulisemad on seadusandja poolt ettenähtud reeglid ettevõtlusturul osalemiseks ja mida rohkem tingimusi on seadusandja juba eelnevalt määranud kehtima vastavas vormis tegutsevatel ettevõtjatel omavaheliste lepingute sõlmimisel, seda enam tuleb teha koostööd osapooltega avaliku huvi väljaselgitamisel. Kui esialgne lahendus tundub olevat ülekaaluka avaliku huviga kooskõlas, kuid tegelikke mõjusid ettevõtlusvabadusele pole esialgu välja selgitatud, siis tuleb need riivist potentsiaalselt mõjutatud isikutega välja selgitada. Kui riive on välja selgitatud, siis tuleb realselt analüüsida riive ja avaliku huvi omavahelist proportsionaalset suhet. Alles selle analüüsi tulemusel on seadusandja realselt võimeline hindama seda, kas regulatsiooni kehtestamine on põhiseadusega kooskõlas. Sellist analüüsi läbi viimata on eksimused tõenäoliselt tekkima, nagu ilmestab Riigikohtu lahend 5-24-22. Samas möönab töö autor, et antud positsioonis tegutsemine ei ole seadusandja jaoks lihtne, kuid mida varem konsultatsioonidega alustada,

---

⁷² Vrdl RKÜKo 3-2-1-71-14, p 92 ja RKPJKo 3-4-1-15-07, p 17. Sellest järeldeb, et iseenesest pole Elering AS-ile ega teistele võrguettevõtjatele tagatise kogumise edasivolitamine problemaatiline, kuna tagatise suuruse ja tähtsaja saab seaduse alusel välja arvutada. Vt ka riigikohtunike Villu Kõve ja Tambet Tampuu eriarvamuse p-i 1 RKÜK otsusele 3-2-1-71-14.

⁷³ Kahetsusväärset on seadusandja tõmmanud võrdumärgi *vacatio legis*'e ja õiguspärase ootuse vahele selle analüüsi põhituumaks oleva regulatsiooni vastuvõtmisel, vt Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 9. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3/> (30.03.2025). Samas on Riigikohus selgelt öelnud, et piisav *vacatio legis* ei välista iseseivalt õiguspärase ootuse riivet ega rikkumist, vt RKPJKo 3-4-1-27-13, p 51.

seada parem – kaasamise hea tava eeldab seaduste väljatöötamise käigus võimalikult varajases menetlusetapis ja kogu protsessi vältel huvirühmade ja avalikkusega koostööd.⁷⁴

2.4. Energiasalvestusüksuste positsioon avalikus huvis energiavarustuskindluse vastu

Nagu ülal selgitatud, siis ettevõtlusvabaduse piiramisel peab olema mõistlik põhjus, mis tuleneb avalikust huvist või teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse vajadusest ning see põhjus peab olema kaalukas ja õiguspärane.⁷⁵ Abinõu, millega mõistlikku põhjust saavutada, peab olema formaalselt põhiseaduspärane, sobiv, vajalik ja mõõdukas, kusjuures viimase puhul peab ettevõtlusvabaduse kontekstis hindama ühelt poolt eesmärgi olulisust (s.o avaliku huvi olemasolu) ja mõjutatud isikute ettevõtlusvabaduse riive intensiivsust.⁷⁶

Töö autor nõustub Riigikohtu seisukohaga, et energiavarustuskindluse vastu esineb suur avalik huvi⁷⁷ ja leiab, et varustuskindluse tagamisel on tarvis kasutada eesmärgipäraseid ja mõõdukaid abinõusid, mis võivad tingida elektriturul tegutsevate ettevõtjate ettevõtlusvabaduse riiveid. Kui eelnevalt on Riigikohus leidnud, et kaugkütte teenuse toimepidevuse ja varustuskindluse tagamise vastu on Eesti kliimat arvestades suur avalik huvi,⁷⁸ siis Riigikohus on hiljuti sama põhimõtet laiendanud üldisemalt energiasektori toimepidevusele.⁷⁹ ELTS § 3 p-i 28 järgi tähendab varustuskindlus süsteemi võimet tagada tarbijatele nõuetekohane elektrivarustus. Põhivõrguettevõtja Elering AS on selgitanud, et elektrisüsteemi tasakaalustamine (s.o tarbimise ja tootmise võimsuse hoidmine igal hetkel võrdsena) muutub ajapikku keerulisemaks. Sobivate tuuleolude ja päikesepaistelise ilma korral võib tekkida Eesti elektriturul vajadus tootmist allapoole reguleerida või tarbimist suurendada, mis kogu toodetud elektrienergia ära tarbiks.⁸⁰ Kiireid reservteenuseid nõudluse katmiseks (s.o tiputarbimise perioodil) saavad katta turule lisanduvad salvestusseadmed.⁸¹

Riik on EnKS § 32¹ lg-ga 1 võtnud kohustuse tagada, et aastaks 2030 moodustab elektrienergia summaarsest lõpptarbimisest vähemalt 100% taastuenergia. Selle kohustuse avalikku huvi

---

⁷⁴ Vt Riigikantselei. Kaasamise hea tava. Kättesaadav: <https://www.riigikantselei.ee/kaasamise-hea-tava> (30.03.2025).

⁷⁵ Madise, Ü. jt. PS Komm vlj., lk 442. RKPJKo 3-4-1-3-12, p 51.

⁷⁶ RKPJKo 5-24-22. p-d 81-85.

⁷⁷ *Ibidem*, p 86.

⁷⁸ RKHKo 3-20-1313, p 17.

⁷⁹ RKHKm 3-23-1578, p 12.

⁸⁰ Eesti varustuskindluse aruanne 2024, lk 40.

⁸¹ *Ibidem*. Oluline on täheldada viitest, et pikaajaseks salvestusseadmed reservi tagada ei suuda, kuna akudes ei pruugi olla nt kogu tuulevaikse perioodi jooksul piisavalt võimsust, mis tähendab, et vajadus on ka pikaajaste reservide järele.

kindlustab ka Euroopa Liidu õigus.⁸² Järelikult peab samaaegselt õigusaktide tasandil tagama, ühest küljest, et taastuvenergia summaarse lõpptarbimise maht kiirelt kasvaks ning teisalt ka seda, et varustuskindlus oleks igal ajahetkel tagatud.

Seejuures on oluline täheldada, et varustuskindluse tagamise eesmärgi täitmine ei tähenda, et see saab kaasneda tarbijale mistahes hinnaga. Kui riigi kohustus on tulenevalt inimväärikuse ja sotsiaalliigi põhimõtetest (PS § 10) tagada energiaturgude ja -võrkude nõuetekohane ja kestlik toimimine,⁸³ siis oleks mõisteta, et elektri tarbimine on tarbijale mõistliku kuluga. Seda põhimõtet väljendabki ELTS § 1 lg 1, mille kohaselt näeb seadus ette elektrituru toimimise põhimõtted, lähtudes vajadusest tagada põhjendatud hinnaga, keskkonnanõuete ja tarbija vajaduste kohane tõhus elektrivarustus. See tähendab töö autori hinnangul, et avaliku huvi kaitse tagab see, kui on saavutatud seadusandja tegevuse tulemusel õiguslik regulatsioon, milliste reeglite sees on turuosalistel võimalik igal hetkel toota vajalikus ulatuses taastuvatest allikatest elektrienergiat, võrguettevõtjatel on võimalik seda edasi kanda ning keskmiselt on elektri hind enam stabiilne kui volatiilne sellise elektrienergia tarbimiseks.

Käesoleva töö koostamisega samal ajal on koostamisel energiamajanduse arengukava aastani 2035⁸⁴ (ENMAK 2035). Energiamajanduse arengukava koostamine toimub Vabariigi Valitsuse 19.12.2019 määruse nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“⁸⁵ alusel. Eelnimetatud määruse kohaselt koostatakse Riigikogu või Vabariigi Valitsuse kinnitatud pikaajaliste sihtide põhjal valdkonna arengukava, mille programmis omakorda toetatakse sihtide saavutamist. Hetkel kehtiv „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“⁸⁶ selgitab eesmärkidena aastaks 2030 muuhulgas, et Eestis toimib vaba, toetusteta ja avatud elektriturg, tootmisvõimekus on Eestis piisav, taastuvatest energiaallikatest moodustab elektri tootmine 50% lõpptarbimisest ja uute tootmiseadmete rajamine ei vaja täiendavaid siseriiklikke toetusi.⁸⁷

---

⁸² Vt nt 11. detsembri 2018. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta. – ELT L 328 21.12.2018, lk 82, art 3.

⁸³ RKPJKo 5-24-22, p 86.

⁸⁴ Vt Kliimaministeeriumi veebileht: https://kliimaministeerium.ee/energiamajanduse_arengukava (01.04.2025).

⁸⁵ Vabariigi Valitsuse 19.12.2019 määrus nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“. – RT I, 23.12.2019, 5.

⁸⁶ Vabariigi Valitsuse 20.10.2017 korraldus nr 285 „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ heakskiitmine. – RT III, 24.10.2017, 1. Põhitekst kättesaadav: <https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-07/Energiamajanduse%20arengukava%20aastani%202030.pdf> (01.04.2025).

⁸⁷ Energiamajanduse arengukava aastani 2030, lk 13.

juhtivkomisjoni, kelle ülesandeks sai muuhulgas kujundada Vabariigi Valitsuse pädevuses olevate rohepöördega seotud küsimuste poliitilisi seisukohti, leida lahendusi rohepöörde elluviimiseks, hinnata vajalikke tegevusi ja teha ettepanekuid nende rahastamiseks.⁹⁴ Nimetatud komisjon avaldas 07.04.2022 raporti rohepoliitika põhiülesannetest ja selle läbiviimiseks vajalikest tegevustest.⁹⁵ Kuna raporti koostamise ajal alustas Vene Föderatsioon täiemahulist sissetungi Ukrainasse, anti eksperdirühma poolt soovitusi kiireteks sammudeks, et julgeolekukriisist tulenevaid mõjusid leevendada, näiteks:

- mitmekordistada kõikide planeeritud energia- ja ressursisäästu meetmete mahtu, sealhulgas tarbimise juhtimise lahendusi;
- töötada välja lisameetmeid investeeringute tagamiseks päikeseelektrijaamadesse ja akusalvestusse;
- koostada riiklikult tähtsate projektide nimekiri suureenergeetika ja salvestamise kohta, luua nende menetlemise ja elluviimise eest vastutav rühm ning kiirendada planeerimist, loamenetlust ja võrguga liitumise protsesse.⁹⁶

Ülaltoodu pinnalt on töö autori hinnangul võimalik järeldada, et elektrituru toimivuse (s.o energiavarustuskindluse) tagamisel on seadusandjal ja rakendusasutustel lugematul hulgal eri hoobasid, mida rakendada. Siiski ilmestab erinevate arengukavade ja tööühmade rohkus, kuid ka regulatiivse keskkonna spetsiifilisus, seda, et energiavarustuskindluse vastu on suur avalik huvi. Viimast seisukohta on kinnitanud ka Riigikohus, nagu ülal viidatud, selgitades, et energiavarustuskindluse tagamine on juba pelgalt sotsiaalriigina kohustuslik.

Olukorras, kus on tõsikindlalt võimalik järeldada seadusandja ja täitevvõimu kohustust tagada ülekaalukast avalikust huvist lähtuvalt energiavarustuskindlus, on üks lõplikest energiavarustuskindluse tagajatest siiski see isik, kes ettevõtluse raames elektrienergia tootmisega tegeleb ja kes on liitumislepingu osapooleks.⁹⁷ Antud olukord oleks teine, kui riik suudaks iseseisvalt tagada mitte ainult kogu summaarse lõpptarbimise jaoks vajaliku tootmismahu, vaid ka selle tootmise taastuvatest energiaallikatest, võrguühenduse ja tarbijatele mõistliku hinna. See tähendab seda, et tootmistehnoloogiaid rajavate ja opereerivatele isikutele

---

⁹⁴ Vabariigi Valitsuse 09.07.2021 korraldus nr 250 „Rohepoliitika juhtkomisjoni moodustamine“. – RT III, 10.07.2021, 2.

⁹⁵ Riigikantselei. Rohepoliitika eksperdirühma raport. 07.04.2022, lk 4. Kättesaadav: https://valitsus.ee/sites/default/files/documents/2022-05/Rohepoliitika_raport_v3.pdf (01.04.2025).

⁹⁶ *Ibidem*, lk 15.

⁹⁷ Vt ptk 2.1.

laieneb PS § 31 tõlgendamisest ja Riigikohtu praktikast tulenevalt õigus nõuda riigilt tema ettevõtlust piiravate ebamõistlike takistuste eemaldamist.

Viimatimainitud ettevõtlusvabaduselt ebamõistlike riivete eemaldamise nõudeõiguse kõrval on kohustus tagada avalikust huvist lähtuvalt igale isikule energiavarustuskindlus. Töö autori hinnangul peaks energiavarustuskindluse tagamiseks riik regulatsioonides seatud piirangute puhul tagama tasakaalu, et lõplikel energiavarustuskindluse tagajatel oleks võimalik mõistlikel võimalustel oma ettevõtlusega tegeleda. Vastasel juhul tekib olukord, kus riik eksib oma kohustuste täitmisel kahekordselt, riivates energiavarustuskindluse tagamise kohustust ja teisalt seda tagada soovivate isikute⁹⁸ võimalust ettevõtlusega tegeleda.

Miks käesoleva töö autor kohustuste kahekordset rikkumist rõhutab ja soovib seadusandjal seda vältida, on asjaolu, et kui ettevõtluses esinevad ebamõistlikud piirangud, siis ühest küljest see tingib aeglasema eesmärkide saavutamise, mis on ette nähtud EnKS § 32¹ lg-s 1 ja täitevvõimu poolt tõenäoliselt käesoleva aasta jooksul heakskiidetavas ENMAK-is aastani 2035. Huvi ja valmisolek taastuvasse energiatootmisesse on kasvanud, kuid vaja on kehtestada toetav raamistik on selle elluviimiseks.⁹⁹

Teisalt, kui ettevõtja hinnangul on regulatiivne raamistik puudulik, tingib see vajaduse ettevõtluse õiguspäraseks elluviimiseks muudel meetoditel, seda eelkõige kohtumenetluse käigus. Nagu ilmestas Riigikohtu lahend asjas 5-24-22, siis turuosaline, kes oli sõlminud 2022. aasta maist septembrini mitmeid liitumislepinguid põhivõrguga ühendamiseks, pöördus 17.04.2023 kohtusse kaebusega liitumislepingutega jätkamise tarbeks tulenevalt kehtestatud seaduse võimalikust põhiseadusvastasusest,¹⁰⁰ sai üle kahe aasta kestnud kohtumenetluse käigus õiguskindluse selleks, et tema algatatud protsess oli tulemuslik. Selle protsessi ellu kutsumise käigus põhiseadusvastase regulatsiooni kehtestamisega ei saanud riivata mitte ainult turuosaliste ettevõtlusvabadus, vaid ka energiavarustuskindluse tagamine, mille jaoks vajalike meetmete elluviimisega ei tohiks, lähtudes avalikust huvist, viivitada.

Kokkuvõttes järeltab töö autor, et energiavarustuskindluse vastu on avalik huvi. Energiavarustuskindluse elemendiks on muuhulgas tööstus- ja kodutarbijatele elektrienergia

---

⁹⁸ Töö autor mõonab, et energiavarustuskindluse tagamine ei ole tõenäoliselt tootmisüksust rajavate isikute esmane huvi, vaid tegemist on pelgalt ärihuviga. Samas on energiavarustuskindluse tagamine tema ärihuvi ellu viies kaasnev kasu, mis on, nagu ülal selgitatud, riigi kohustuste täitmise seisukohalt äärmiselt oluline.

⁹⁹ Rohepoliitika eksperdirühma raport. 07.04.2022, lk 16.

¹⁰⁰ RKPJKo 5-24-22, p-d 1 ja 2.

mõistliku hinnaga tagamine. Kuna elektrisüsteem liigub suuremas ulatuses päikese- ja tuuleenergiast elektri tootmise poole, lähtudes vajadusest tagada, et aastaks 2030 moodustab 100% summaarsest lõpptarbimisest taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia, on avalik huvi muuhulgas energiasalvestusüksuse rajamise järele. Energiasalvestusüksuste rajamine vähendab pikemas plaanis elektri hinna volatiilsust, arvestades, ilmaolud ei pruugi tagada igal ajahetkel päikese- ja tuuleenergiast elektri tootmist. Arvestades riigi kahekordset kohustust ühest küljest tagada energiavarustuskindlus ja teisalt ettevõtlusvabadus, tuleb tegutseda selliselt, et kehtestatud regulatsioonid ei riivaks mõlemaid ootusi. Vastasel juhul on tulemuseks aeglasem teekond eesmärkide saavutamiseni ja võimalikud kohtuvaidlused, mis tingivad veelgi enam oluliste eesmärkide saavutamise ajaraami aeglustumist.

3. AKUUTSED PROBLEEMID ENERGIASALVESTUSÜKSUSTE RAJAMISEL JA KÄITAMISEL EESTIS

3.1. Liitumistaotluses toodud elektrienergia tootmise tehnoloogia muutmise keeld

3.1.1. Liitumistaotluses toodud elektrienergia tootmise tehnoloogia muutmise keelu menetluskäik

17.03.2023 jõustunud ELTS § 87¹ koos rakendussätetega kehtestas regulatsiooni, mille peamine eesmärk oli vabastada elektrivõrk nn „fantoomliitumistest“ ja seeläbi kiirendada Eestis taastuenergia kasutuselevõttu.¹⁰¹

Seaduse seletuskirja kohaselt oli 2022. aasta sügise seisuga kasvanud oluliselt selliste elektritootjate maht, kes on soovinud võrguga liituda. Samas tingis täiendavate liitujate maht oluliselt suuremat vajadust võrgu ümberehituse järele, sest võrgu läbilaskevõimekus oli väike. „Fantoomliitujad“, kelle jaoks on liitumispunkt varasemalt välja ehitatud, kuid kes ei asunud endale broneeritud liitumislepingujärgset võimsust kasutama, sisuliselt blokeerisid täiendavate liitujate võimalust elektrisüsteemi elektrienergiat toota. Muuhulgas mainiti seletuskirjas, et taastuenergiatootjate turule saamist oleks „hädasti vaja“, sest see aitaks kaasa elektrihinna „talitsemisele“.¹⁰²

Selleks et mõjutada tootmissuunalise liitumislepingu sõlminud turuosalist arendama välja temale broneeritud võimsuse ulatuses tootmisrajatist, kehtestati ajaraam, mille jooksul tuleb „tootmist alustada“, viimati nimetatud kohustuse rikkumise korral tuleb võrguettevõtjal rakendada turuosalise suhtes tasu. Tasumiskohustuse rikkumisel saab võrguettevõtja aga rakendada liitumislepingu lõpetamist. Vastavalt ELTS § 87¹ lg-le 4 peab päikesepaneelide paigaldamisel tootmine algama ühe aasta jooksul, avameretuuleparkide paigaldamisel kolme aasta jooksul ja muude tehnoloogiate puhul kahe aasta jooksul alates liitumispunkti valmimisest või võrguettevõtja poolsest liitumislepingu täitmise lõpptähtajast. Seejuures tootmise alustamiseks loetakse ELTS § 87¹ lg 8 kohaselt tootmissuunalise võimsuse kasutamist ehk võrguühenduse võimsuse suunamist liitumispunktist võrguettevõtja võrgu suunas. Kui tootmissuunalise liitumislepingu sõlminud turuosaline ei alusta ELTS § 87¹ lg-s 4 nimetatud perioodi jooksul tootmist, peab turuosaline tasuma võrguettevõtjale tähtaja saabumisest alates

---

¹⁰¹Elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Algtekti eelnõu seletuskiri, lk 1. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3/> (27.03.2025).

¹⁰² *Ibidem*, lk 3.

mittekasutatava tootmissuunalise võrguühenduse võimsuse ulatuses tasu 38 000 eurot ühe megavoltampri kohta aastas (ELTS § 87¹ lg 6). Kui turuosaline ei tasu tähtaegselt eelnimetatud tasu, siis ei taga võrguettevõtja turuosalisele kokkulepitud võimsust selles ulatuses, mida turuosaline ei kasutanud (ELTS § 87¹ lg 9).

Eelnevalt välja toodud uue raamistiku selgitamine siinkohal on oluline, kuna sellega koos toodi seadusandja poolt ka teisi piiranguid liitumislepingu osapooleks olevale turuosalisele ja kõiki 17.03.2023 kehtestatud regulatsioone holistiliselt arvesse võttes selgub tegelik regulatsioonide maht. Lisandunud piiranguna tuleb arvestada seda, et seadusandja kehtestas ELTS § 87¹ lg-ga 1 kohustuse liitumislepingu sõlmimisel esitada tagatis summas, mis vastab 38 000 eurole iga megavoltampri kohta, mida liitumislepingut taotlev turuosaline liitumislepinguga soovis. Vastav piirang kehtestati muuhulgas tagasiulatuva õigusemõjuga 17.03.2023 seisuga liitumistaotluse esitanud ning sõlmitud ja täitmisel olevate liitumislepingute suhtes – vastavalt rakendussättele ELTS § 111³ lg-le 14 oli mõjutatud turuosalistel aega 60 päeva seaduse jõustumisest arvates, et tagatis võrguettevõtjale esitada.¹⁰³

Kuigi piiranguid kehtestati lisaks ülaltoodule veel, siis käesoleva töö kontekstis on olulisim käsitleda liitumistaotluses toodud tehnoloogia muutmise keeldu, mis on sätestatud ELTS § 87¹ lg-s 5. Sätte kohaselt loetakse tehnoloogia muutmiseks mh olukorda, kus liitumislepingujärgne tootmiseseadme muudetakse ebaolulise ruumilise mõjuga ehitise olulise ruumilise mõjuga ehitiseks planeerimisseaduse tähenduses.¹⁰⁴ Tootmiseseadme tehnoloogia muutmise piirangu eesmärk oli seaduseelnõu seletuskirja kohaselt lahendada tootjaliitumistega „skeemitajate“ probleemi, kes (eelkõige tuulepargi) liitumistaotlust esitades ei olnud võimelised esitama kehtivat planeeringut ja keskkonnamõjude hinnangut.¹⁰⁵ ELTS § 111³ lg-s 13 kehtestatud rakendussätte kohaselt oli seaduse jõustumise hetkel (s.o 17.03.2023) sõlmitud

---

¹⁰³ Vt lahendi analüüs käesoleva töö alapeatükis 2.3.

¹⁰⁴ Vt planeerimisseaduse (RT I, 30.12.2024, 14) § 95 lg 2 alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrus nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“ p 4, mis nimetab olulise ruumilise mõjuga ehitiseks tuuleparki, viitega Vabariigi Valitsuse 26. juuni 2003. a määrusele nr 184 „Võrgueeskiri“. Viimatinimetatud määruse § 2 lg 19 kohaselt koosneb tuulepark mitmest elektrituulikust. Eelkõige tähendab sellest tulenevalt ELTS § 87¹ lg 5 järgi ebaolulise ruumilise mõjuga ehitise muutmise olulise ruumilise mõjuga ehitiseks seetõttu praktikas tootmiseseadme muutmist päikesepaneelidest või ühest elektrituulikust mitmeks elektrituulikuks.

¹⁰⁵ Elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Algteksti eelnõu seletuskiri, lk 3-4. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3/> (27.03.2025).

liitumislepingutes toodud elektrienergia tootmise tehnoloogiat võimalik muuta 2023. aasta 1. augustini.

Liitumistaotluses märgitud tootmiseseadme tehnoloogia muutmise piirangu kavandatav lisamine ELTS-i sai seaduseelnõu menetlemisel turuosaliste poolt arvamuste avaldamise voores suures ulatuses kriitikat.¹⁰⁶ Sustainable Investments OÜ selgitas, et ELTS § 87¹ lg 5 piirab paindlikkust pika liitumisprotsessi jooksul ettevõtjatel omapoolsete investeeringute riske maandada, s.t vajaduse korral arendada paralleelselt erinevatel tehnoloogiatel põhinevaid projekte. Nende tehnoloogiate hulka kuulub ka salvestus, mille osas on vajadust kinnitanud AS Elering, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ja eksperdid.¹⁰⁷ Kaamos Energy OÜ selgitas, et turul on vajadus ELTS § 87¹ lg 5 regulatsioonist vastupidise järele, sest hübriidtootmiseseadmed võimaldavad enim vähendada vajadust tiputootmise tundide ajal toodangut kärpida, pakkuda tasakaalustamisteenuseid ja tagada varustuskindlust.¹⁰⁸ Eeltooduga sarnast kriitikat jagasid veel nt AS Eesti Gaas¹⁰⁹, TMV Green OÜ¹¹⁰ ja Evecon OÜ¹¹¹.

Olenemata kriitikast jäi seaduseelnõu koostaja seisukoha juurde piirang kehtestada, kuid seaduseelnõu teise lugemise muudatusettepanekute loetelus ilmneb liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogia muutmise keelu põhiseaduspärasuse analüüs. Seaduseelnõu koostaja tõi välja, et tootmiseseadme tehnoloogia muutmise piirang riivab turuosalise ettevõtlusvabadust ja omandipõhiõigust ning hindama peab riive eesmärki, legitiimsust ja proportsionaalsust. Seaduseelnõu koostaja jõudis analüüsi tulemusel järeldusele, et piirang on põhiseaduspärane. Eesmärgiks on tagada laiemas ulatuses tootjatele elektrivõrgule liitumisvõimalusi. Arendajatel on huvi võrgule kergelt, selgelt ja piiranguteta ligi pääseda, kuid praktika on näidanud, et kehtivas regulatsioonis on puudujääk, mis piiranguteta ligipääsu võrgule ei võimalda. Elektrienergia tootmine on ühiskonnale vajalik ressurss ja regulatsioon peaks aitama kaasa tootmise kasvule.¹¹²

---

¹⁰⁶ Seisukohad arvamustele ja ettepanekutele elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule 696 SE. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/download/22672ba9-6c45-41e3-99b4-db9b973a59c1> (28.03.2025).

¹⁰⁷ *Ibidem*, lk 45. Sarnast seisukohta väljendas ka Enefit Green AS (lk 93) ja Eesti Elektritööstuse Liit (lk 97).

¹⁰⁸ *Ibidem*, lk 65.

¹⁰⁹ *Ibidem*, lk 99.

¹¹⁰ *Ibidem*, lk 113.

¹¹¹ *Ibidem*, lk 154-155.

¹¹² Elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 8-9.

Nõustudes sellega, et põhiõiguste riive regulatsioonist tuleneb ning see on ilmne, oli seadusandja poolt õige teostada proaktiivselt regulatsiooni menetledes sellele proportsionaalsuse kontroll. Põhiõiguste riive on proportsionaalne PS § 11 II lausest tulenevalt, kui riivega kaasnev meede aitab eesmärgi saavutamisele kaasa (sobiv), puudub alternatiivne, sama efektiivne ja vähem põhiõigusi riivav meede (vajalik) ja võrdlema peab ühelt poolt meetme sekkumist põhiõigustesse ning teisalt eesmärgi olulisust (mõõdukus).¹¹³

3.1.2. Tootmistehnoloogia muutmise keelu proportsionaalsus

Käesoleva töö autori hinnangul on seaduseelnõud menetledes jõutud vääralt tulemusele, et ELTS § 87¹ lg 5 on proportsionaalne meede, tagamaks elektrivõrgu liitumisvõimaluste kasvu, võimaldades seeläbi kergem, selget ja piiranguteta ligipääsu võrgule. Seaduseelnõu koostaja on töö autori hinnangul defineerinud regulatsioonist tõenäoliselt mõjutada saavad isikud liiga üldiselt. Töö autor ei sea kahtluse alla meetme sobivust, kuid seaduseelnõu koostaja oleks pidanud analüüsima vajalikkuse, või hiljemalt mõõdukuse, etapis seda, milline on kaasnev mõju regulatsiooni jõustamisel energiavarustuskindluse tagamisele pikemas perspektiivis (s.o milline on tegelik ülekaalukas avalik huvi), võttes arvesse teadaolevat vajadust energiasalvestusüksuste elektrivõrku liitmiseks.

Meetme proportsionaalsust hinnates tuleks kindlaks teha, keda võib meede mõjutada ning järgmisena vaadata, kas meede on proportsionaalne. Ettevõtlusvabadus on tagatud PS § 9 lg 2 II lause järgi ka juriidilistele isikutele.¹¹⁴ Seaduseelnõu koostaja on viidanud, et piirang, millega keelatakse liitumistaotluses toodud elektrienergia tootmise tehnoloogiat muuta, riivab turuosaliste ettevõtlusvabadust.¹¹⁵ Töö autori hinnangul on see määratletus riivist potentsiaalselt mõjutatud isikutest liiga lai, mis omakorda võis viia meetme proportsionaalsuse hindamisel allpool väljatoodud vigadeni.

Turuosaline on vastavalt ELTS §-le 5 elektriettevõtja, tarbija, energiakogukond, bilansihaldur ja elektribörsi korraldaja. Elektriettevõtja on ELTS § 6 lg 1 kohaselt mh isik, kes tegeleb elektrienergia tootmisega, tarbimise juhtimisega, salvestamisega, müümisega ja ostmisega. Järelikult võib turuosaline olla elektrituru kontekstis mitmes eri positsioonis. Mõistlikkuse põhimõttest lähtuvalt, arvestades meetme ettenähtavat mõju, oleks meetmest tõenäoliselt enim

---

¹¹³ RKPJKo 5-23-6, p 74 ja seal viidatud RKPJKo 3-4-1-1-02, p 15.

¹¹⁴ RKPJKo 3-4-1-3-12, p 41.

¹¹⁵ Elektrituru seaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 8.

riivata saavad need turuosalised, kes on elektriettevõtjad ja kes tegelevad tootmisega (ELTS § 6 lg 1 p 1) ja salvestamisega (ELTS § 6 lg 1 p 6).

Veelgi täpsemalt, liitumislepingus toodud tootmistehnoloogia muutmise keeld ei mõjuta ka mitte iga tootmisega või salvestamisega tegelevat elektriettevõtjast turuosalist, vaid spetsiifiliselt neid, kellel on kehtiv ja täitmisel olev liitumisleping. Kuna turuosaliste kataloog on ELTS-is selgelt määratletud, oleks töö autori hinnangul saanud viimast kasutada selleks, et tagada täpsem algetapp proportsionaalsuse testi liikudes.

Eesmärgi saavutamiseks on meede vajalik, kui puudub mõni teine, põhiõigusi vähem piiravam meede.¹¹⁶ Samas on Riigikohtu praktikast võimalik välja lugeda, et meetme kohaldamise planeerimisel ei pea võtma arvesse absoluutselt kõiki võimalikke alternatiivseid meetmeid, vaid tuleb jõuda arusaamani, et alternatiivid tõenäoliselt puuduvad. Nimelt on Riigikohtu hinnangul vajalik ka selline eesmärki täitev meede, mille puhul on „keeruline näha muud meedet“, mis eesmärki täidaks samaväärselt.¹¹⁷ Töö autor põhimõtteliselt nõustub selle suunisega, sest ühest küljest piiratud teadmiste ja ressursside juures ei olegi võimalik kõiki alternatiive ette näha ega neid analüüsida. Järelikult võib tinglikult nõustuda, et seadusandja poolt on piisav jõuda arusaamale, et meetmele puuduvad tõenäoliselt muud alternatiivid, mis täidavad eesmärki sama hästi ja piiravad põhiõigusi vähem.

Ülalmainitud järeldusele ei ole seadusandja ELTS § 87¹ lg 5 vajalikkust analüüsidest töö autori hinnangul jõudnud. Eelnõu materjalides selgitatakse, et üheks võimaluseks tagada eesmärki liitumistehnoloogia muutmise keelu asemel oleks eemaldada Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määruse nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“¹¹⁸ § 19 lg-s 1 sätestatud kohustus esitada liitumistaotlusega koos planeering või ehitusluba, mis lubab taotletud liitumistehnoloogiat ehitada. Kuna eelnõu koostaja hinnangul on nt päikeseelektrijaama jaoks vajalik eeltöö enne ehitusõiguse saavutamist oluliselt väiksem võrreldes tuulepargi rajamisega, siis tekiks nimetatud sätte eemaldamisel hoopis ebavõrdsem olukord, kuna see seaks „jällegi erinevad arendajad erinevatesse olukordadesse“.¹¹⁹

---

¹¹⁶ Vt RKPJKo 5-20-7, p 80.

¹¹⁷ RKPJKo 5-20-3, p 78.

¹¹⁸ Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määruse nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“. – RT I, 12.05.2021, 2. Töö autor juhib tähelepanu, et viide on seaduseelnõu menetlemisel kehtinud redaktsioonile.

¹¹⁹ Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 9.

Kuigi töö autor nõustub asjaoluga, et ühe tuulepargi rajamiseks vajaliku ehitusõiguse saavutamine on aeganõudvam võrreldes ühe päikeseelektrijaama rajamisega,¹²⁰ jääb siiski nimetatud viisil meetme vajalikkuse hindamine ebapiisavaks, sest analüüsist ei ole võimalik järeldada, et keeruline on näha muud meetet, mis eesmärki sama efektiivselt täidaks ning samaaegselt põhiõiguseid vähem riivaks.

Nimelt on jäetud analüüsis tähelepanuta turuosaliste kriitika, mis puudutab meetme mõju salvestustehnoloogiate rajamisele olemasolevate liitumislepingute juurde. Selle asemel on eelnõu koostaja seadnud meetme vajalikkuse analüüsi rõhuasetuse kitsalt sellele, kuidas see mõjutab selliste turuosaliste tegevust, kes soovivad olemasolevat liitumistehnoloogiat muuta nt tuuleenergia tootmisseedmetest päikeseelektrijaama rajamise vastu. Seda ilmestab muuhulgas ülalmainitud viide alternatiivsele meetmele Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määruse nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“ § 19 lg 1 eemaldamisel, mida hinnati vaid viimatinimetatud tehnoloogiate omavahelise muutmise kontekstis. Seaduseelnõu koostaja on küll toonud välja, et piirang keelab turuosalisel „üle minna salvestuse tehnoloogialt tuuletehnoloogiale“,¹²¹ kuid vastupidist varianti nähtavasti kaalutud pole, kus tootmisega tegelev turuosalise soovib liikuda liitumislepingu täitmise jooksul üle salvestustehnoloogiale.

Meetme vajalikkuse piisavaks hindamiseks oleks seaduseelnõu koostaja töö autori hinnangul seetõttu pidanud hindama, kas eesmärki täidab sama hästi ja põhiõigustele väiksema riivega alternatiivne meede. Näiteks oleks võinud kaaluda meetet, millega n-ö esmast liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogiat muuta ei tohi, kuid tootmistehnoloogia muutmiseks ei loeta olukorda, kus liitumislepingu osapool taotleb sama liitumise juurde salvestustehnoloogia rajamist.

Selline meede tähendaks töö autori hinnangul, et kui liitumistaotluse esitanud turuosaline on märkinud soovitud tootmistehnoloogiaks tuuleenergial põhinevat rajatise, siis nimetatud turuosalisel ei ole võimalik, identselt kehtivale regulatsioonile ja seadusandja sätestatud eesmärgile, vahetada tehnoloogiat näiteks päikeseelektrijaama vastu liitumislepingu kehtivuse jooksul. Samuti puuduks turuosalisel õigus muuta osaliselt või täielikult taotletud tuuleenergial põhinevat tootmisrajast ümber salvestustehnoloogiaks, kuivõrd esmase taotlusega nimetatud

---

¹²⁰ Seda põhjusel, et tuulepark on planeerimisseaduse § 95 lg 1 kohaselt olulise ruumilise mõjuga ehitis, mille püstitamiseks on tarvis esmalt kas selle rajamist lubavat üldplaneeringut, viimase puudumisel aga kohaliku omavalitsuse eriplaneeringu kehtestamist.

¹²¹ Elektritruuseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 8.

tootmisrajatise väljaehitamiskohustus säiliks ka juhul, kui töö autori väljapakutud muudatus jõustataks. Töö autori hinnangul tähendab eeltoodu seda, et seadusandja taotletud eesmärk mitte võimaldada ebaausatel viisidel võrgu broneerimist päikeseelektrijaama jaoks liitumistaotluse esitamise ja seejärel muutes tehnoloogia ümber tuulepargiks, jääks kehtima ka alternatiivi korral. Lisaks väheneks alternatiivse meetmega juba iseenesest riive võrreldes kehtiva meetmega. Seda põhjusel, et Riigikohtu praktika kohaselt on igasugune piirang ettevõtluses olemuslikult ettevõtlusvabaduse riive.¹²² Järelikult, kui riive eemaldada, siis on mõju ettevõtlusvabadusele iseenesest positiivne, sest liitumislepingu osapoolel on võimalik tootmisrajatisega koos alustada salvestustehnoloogia rajamist vastava tootmistehnoloogia kõrvale.

Abinõu mõõdukust hinnates tuleb kaaluda ühelt poolt meetmega taotletud eesmärgi olulisust ja teiselt poolt sellega toime pandava riive intensiivsust.¹²³ Seaduseelnõu koostaja on selgitanud, et meetmel on kahetasandiline eesmärk: võrdsete võimaluste loomine elektriturul ja taastuvenergiast elektri tootmise ja kasutamise kiirendamine, mis tähendab, et avalik huvi regulatsiooni suhtes on „hinnanguliselt suur“.¹²⁴ Töö autori arvates on seaduseelnõu koostaja iseenesest leidnud õigesti, et elektrituru toimivuse, sh taastuvenergia osakaalu suurendamise ja võrdsuse tagamise kasuks räägib ülekaalukas avalik huvi, kuid viimati nimetatut on jäetud üheseltmõistetavalt sisustamata.

Autor selgitas käesoleva töö alapeatükis 2.4, et energiavarustuskindluse kui üldise põhimõtte vastu on ülekaalukas avalik huvi. Energiavarustuskindlus ei tähenda pelgalt kogu tarbimist katva tootmismahu olemasolu, vaid ka seda, et tootmine toimub taastuvatest energiaallikatest ning see on äri- ja kodutarbijale mõistliku hinnaga. Enne ELTS § 87¹ lg 5 menetlemist avaldas Elering AS elektrivarustuskindluse aruande aastani 2030.¹²⁵ Aruandes selgitati, et Eesti elektriportfelli kliimaneutraalseks muutmisel tuleb tegutseda viiel suunal, millest üks on salvestustehnoloogia arendus ja tarbimise juhtimine.¹²⁶ Lisaks juhiti tähelepanu, et salvestusseadmete liitmine võiks teenida tulu elektrihinna volatiilsuse pealt ja võrk on iseenesest salvestusseadmete ühendamiseks valmis.¹²⁷ Samuti oli teada Rohepoliitika

---

¹²² RKPJKo 3-4-1-3-12, p 41.

¹²³ Vt nt RKPJKo 5-24-22, p 85.

¹²⁴ Elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 9.

¹²⁵ Elering AS. Eesti tarbijate elektrivarustuskindluse aruanne aastani 2030. Elering AS. 2021. Kättesaadav: <https://elering.ee/sites/default/files/2025-03/Varustuskindlus%202021%20lk.pdf> (02.04.2025).

¹²⁶ *Ibidem*, lk 11.

¹²⁷ *Ibidem*, lk 53.

eksperdirühma raporti 07.04.2022 soovitus, mille järgi energiavarustuskindluse tarbeks on vaja salvestustehnoloogiate rajamise kiirendamist ja nende võrku liitmist.¹²⁸ Järelikult on ülekaaluka avaliku huvi tagamise osa energiavarustuskindluse kontekstis see, et seadusandlik regulatsioon võimaldaks mõistlikul viisil liita turule ka salvestusseadmeid.

Eeltoodu tähendab töö autori hinnangul seda, et ülekaalukat avalikku huvi ei tohi sisustada valesti ja proportsionaalsuse analüüsi tuleb teostada võimalikult igakülgset, sest vastasel juhul võib sattuda eksimusse mõõdukuse hinnangu käigus. Kui lähtuda pelgalt seaduseelnõu koostaja poolt väljatoodud asjaoludest, on võimalik tõepoolest järeldada, et nn „skeemitajate“¹²⁹ probleemiga tegelemise vastu on ülekaalukas avalik huvi, sest selle vastu võitlemine tagab ausa liitumisprotsessi elektrivõrku ning võimaliku riive ettevõtlusvabadusele kaalub vastav avalik huvi igal juhul üle. Kui aga võtta arvesse avalikku huvi raames lisaks ka töö autori poolt viidatud ülalmainitud faktilisi asjaolusid, mis olid seaduseelnõu koostamise ajaks erinevate institutsioonide poolt tuvastatud, laieneb seaduseelnõu koostaja väljavalitud meetme mõju oluliselt laiemaks.

Seda enam on töö autori hinnangul kummastav avaliku huvi väär sisustamine ELTS § 87¹ lg 5 mõjuhinnangus põhjusel, et seaduseelnõu koostajale selgitas riigi enamusosalusega taastuenergia ettevõtte meetme kohaldamise põhjendamatus. Enefit Green AS enamusaktsionäriks on Eesti Energia AS,¹³⁰ kelle aktsiakapitali omakorda omab täies ulatuses Rahandusministeerium.¹³¹ Enefit Green AS on seega ettevõtte, kelle kaudu saab riik tegutseda energiaturul ja kes saab tagada, et varustuskindlust oleks võimalik saavutada. Enefit Green AS selgitas, et tehnoloogiate muutmise ja vahetamise üldine keeld ei ole põhjendatud ning nn „pseudoliitumiste“ välistamiseks saaks kehtestada lisatingimusi. Seaduseelnõu koostaja aga leidis, et kui tootja soovib lisada võimsust juurde, peaks tootja tegema siiski eraldi liitumistaotluse.¹³² Järelikult ei olnud seaduseelnõu koostajale tehtud mitte ainult erakapitalidel põhinevate ettevõtete poolt põhjendatud kriitikat regulatsioonile, vaid ka riigi enda ettevõtte tegi soovitusi seaduseelnõu muutmiseks, mis aga lõppastmes arvestamata jäeti.

---

¹²⁸ Vt Rohepoliitika eksperdirühma raport. 07.04.2022, lk 15.

¹²⁹ Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Algteksti eelnõu seletuskiri, lk 4.

¹³⁰ Vt Enefit Green AS väärtipaberioomanike nimekiri. Kättesaadav: <https://nasdaqcsd.com/statistics/estonia/et/shareholders> (03.04.2025).

¹³¹ Vt Eesti Energia AS e-Äreregistris. Kättesaadav: <https://ariregister.rik.ee/est/company/10421629/Omanikukonto:-EESTI-ENERGIA-AS> (03.04.2025).

¹³² Seisukohad arvamustele ja ettepanekutele elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõule 696 SE, lk 93.

Viimaseks on seaduseelnõu koostaja hinnanud, kas meetme rakendamise vastu räägib õiguskindluse põhimõtte. Seaduseelnõu koostaja selgitas, et õiguskindluse põhimõttega on hõlmatud *vacatio legis*, mis tähendab, et õigusnormi adressaadile peab jääma piisavalt aega õigusnormiga tutvuda, sellest aru saada ja valmistuda muutunud õiguskorraga kohanemiseks. Eelnõu tekstis viidati, et *vacatio legis* on piisav, sest ELTS § 111³ lg-s 13 annab seaduse jõustumisest alates¹³³ aega kuni 2023. aasta 1. augustini siiski tootmistehnoloogiat muuta. Samuti juhiti tähelepanu, et kuna antud muudatus on Riigikogu menetluses olnud 2022. aasta sügisest, siis on turuosalised saanud arvestada muutuse peatse tulekuga.¹³⁴ Töö autori hinnangul on seaduseelnõu koostaja eksinud siinkohal *vacatio legis* põhimõtte sisustamisel.

Iseenesest vastab tõele, et *vacatio legis* hõlmab endas seda, et uue olukorra loomisel oleks regulatsioonist mõjutatud isikul piisavalt aega oma tegevuse ümberkorraldamiseks. Seejuures tuleb seadusandjal piisava aja sisustamiseks hinnata, kas muudatus on õiguslikul olustikus ettenähtav või ootamatu.¹³⁵ Samas ei ole õigustatud arvestada *vacatio legis* ajavahemiku sisse aega, mil plaanitud muudatus menetluses oli. Seda põhjusel, esmalt, et PS § 3 lg 2 järgi on täitmiseks kohustuslikud üksnes avaldatud seadused ning teiseks, seaduseelnõu menetlemine ei tähenda ilmtingimata, et seadus sellisel kujul üleüldse vastu võetakse.¹³⁶ Töö autor ei püüa eeltooduga väita, et järelikult oli *vacatio legis* ebapiisav, vaid juhیب tähelepanu, et seadusloomes tehtud analüüsid peaksid vigade vältimiseks põhinema väljatoodud põhimõtete õigetele sisudele. Vastasel juhul ei pruugi kehtestatud regulatsioon olla põhiseaduspärane.

3.1.3. Liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogia muutmise keelu kavandatavad muudatused

Käesoleva töö koostamise jooksul on jõudnud Riigikogus teisele lugemisele seaduseelnõu, millega planeeritakse tunnistada kehtetuks ELTS § 87¹ lg 5 II lause. See tähendab, et vastava seaduseelnõu jõustumise järel ei loeta enam liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogia muutmiseks olukorda, kus tootmistehnoloogia muudetakse liitumislepingu osapoole poolt ebaolulise ruumilise mõjuga ehitisest olulise ruumilise mõjuga ehitiseks.¹³⁷ Samuti

¹³³ Antud regulatsioon jõustus Riigi Teatajas 17.03.2023.

¹³⁴ Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu, lk 9.

¹³⁵ RKÜKo 3-4-1-8-09, p 83.

¹³⁶ Vrdl RKKKo 3-1-1-65-16, p 18.

¹³⁷ Elektriturseaduse muutmise seadus 556 SE. Eelnõu tekst, lk 3. Kättesaadav:

<https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7c0f41ff-beed-458e-af1d-ef6793e03bbd/elektriturseaduse-muutmise-seadus/> (05.04.2025).

kavandatakse täiendada seadust ELTS § 87¹ lg-ga 5¹, mis täpsustab, et liitumistaotluses nimetatud tootmistehnoloogia muutmiseks ei loeta seda, kui lisatakse täiendav tehnoloogia, millega liitumislepingujärgne tootmissuunaline võimsus ei suurene.¹³⁸

Seaduseelnõu koostaja on selgitanud, et kehtiva regulatsiooni kohaselt tuleb enne uue tehnoloogia lisamist olemasolevale liitumisele ehitada esialgne tootmisvõimsus valmis. Näitena – kui tootmissuunalise liitumislepingu osapool soovib lisada päikesepargi elektrisüsteemi liitumiseks sõlmitud liitumislepingu juurde näiteks tuulevõimsust või salvestust, siis on osapoolel kohustus ehitada esialgne tootmisvõimsus valmis ja seejärel alustada uut liitumisprotsessi. Selline regulatsioon on tinginud olulist ajakadu ning pole võimaldanud paralleelselt ehitada täiendavat tootmis- ja/või salvestusvõimsust liitumislepingu kehtivuse jooksul.¹³⁹

Töö autori hinnangul on ülaltoodud muudatus tervitatav. Kuigi käesoleva töö alapeatüki 3.1.2 järgi on võimalik järeldada, et ELTS § 87¹ lg 5 oli ebaproportsionaalne meede soovitud eesmärki silmas pidades, on positiivne, et õigusloomes tehtud viga lahendatakse. Töö autori hinnangul oleks siiski võinud käesoleva töö koostamise jooksul menetlemisel oleva seaduseelnõu käigus seadusandja poolt leitud järeldused olla tuvastatavad ka ELTS § 87¹ lg 5 vastuvõtmisel. Nagu ülal selgitatud, siis oli seadusandja teadlik, lähtudes turuosaliste kriitikast, sellest, et energiavarustuskindluse tarbeks salvestusvõimsuste lisamine elektriturule oleks muudatusest tulenevalt raskendatud. Uue regulatsiooniga täidetakse täpselt samaväärselt algse regulatsiooniga soovitud eesmärki – taotletud liitumistehnoloogia tuleb nõutud mahus valmis ehitada.¹⁴⁰

Kokkuvõttes on seadusandja ELTS § 87¹ kehtestamisel õigesti tuvastanud, et elektriturg vajab seadusandja poolt proaktiivset sekkumist selliste regulatsioonide kehtestamise näol, mis võimaldavad kiirendada Eestis taastuvenergia kasutuselevõttu. Üheks meetmeks, mis mainitud eesmärki võiks abistada, on ELTS § 87¹ lg-s 5 sätestatud liitumistaotluses toodud tootmistehnoloogia muutmise keelus salvestustehnoloogiale erandi tegemine. ELTS § 87¹ lg 5 eelnõu koostaja on õigesti teinud, et hinnata antud meetme proportsionaalsust, arvestades selle eeldatavat mõju liitumislepingu sõlminud isikute põhiõigustele. Siiski on seaduseelnõu

---

¹³⁸ *Ibidem*.

¹³⁹ Elektrituruseaduse muutmise seadus 556 SE. Seletuskiri, lk 8-9. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7c0f41ff-beed-458e-af1d-ef6793e03bbd/elektrituruseaduse-muutmise-seadus/> (05.04.2025).

¹⁴⁰ *Ibidem*, lk 9.

koostaja teinud olulisi minetusi proportsionaalsuse testis. Isikud, kellele regulatsioon võib negatiivset mõju avaldada, on välja selgitatud liiga üldiselt, mis võis omada mõju lõpliku hinnangu andmisele seaduse proportsionaalsuse osas. Seaduseelnõu koostaja ei ole usutavalt jõudnud järeldusele, et eesmärgi saavutamiseks puuduvad muud meetmed, mis oleks mõjutatud isikutele vähem koormavad, kuid sama mõjusad. Lisaks on seaduseelnõu koostaja jätnud meetme mõõdukust hinnates tähelepanuta avalikku huvi ilmestavad olulised asjaolud – tootmistehnoloogia muutmist laiapõhjaliselt keelates pole võimalik paralleelselt esialgse tootmistehnoloogiaga rajada liitumise juurde salvestusvõimsust, mille vastu on energiavarustuskindluse seisukohalt avalik huvi. Seadusandja on asunud käesoleva töö koostamise jooksul kehtivat regulatsiooni muutma selliselt, et esialgselt taotletud eesmärk võiks olla samaväärselt saavutatav ja isikute põhiõigused saavad meetmest vähem riivata.

3.2. Energiasalvestusüksuste niinimetatud kahekordne maksustamine

3.2.1. Võrgutasude ja teiste sarnaste rahaliste kohustuste olemus energiasalvestusüksustele kehtivas regulatsioonis

Võrgutasudele esitatud nõuded kohustused tulenevad Euroopa Liidu õigusest, spetsiifilisemalt elektrienergia siseturgu käsitlevast määrusest.¹⁴¹ Elektrienergia siseturu määruse eesmärk on muuhulgas suurendada taastuvenergia osakaalu ja varustuskindlust (art 1 p a), sätestada aluspõhimõtteid, mis võimaldavad maandada tarnijatel ja tarbijatel elektrihindade volatiilsusest tulenevat riski, suurendada varustuskindlust ja pakkuda energiasalvestusvõimalusi (art 1 p b). Võrgutasude kohaldamisel ei tohi positiivselt ega negatiivselt diskrimineerida energiasalvestamist (art 18 lg 1).

Võrgutasude ja teiste sarnaste rahaliste kohustuse osas on Euroopa Komisjoni uuringu pinnalt leitud, et üldjuhul on võrgutasud ja teised sarnased rahalised kohustused reguleeritud eeldusel, et elektrienergia liigub n-ö ühesuunaliselt tootjast tarbijani, mistõttu on olnud loogiline rahalise kohustuse tekkehetkeks lugeda kas elektrienergia tootmist või tarbimist ilma lisatingimusi kontrollimata. Energiasalvestusüksuste puhul toimub tarbimine kaks korda, kuna esimest korda tarbib elektrienergiat energiasalvestusüksus ja seejärel lõpptarbija, kelleni viiakse energiasalvestusüksuse poolt elektrivõrku tagasi antud elektrienergia. Euroopa Komisjoni uuringus on eeltoodud olukorda nimetatud kui „salvestatud elektrienergia topeltkohalduva

---

¹⁴¹ 5. juuni 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/943 milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (uuesti sõnastatud), mida on muudetud 13. juuni 2024. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) määrusega. – ELT L 1747 26.06.2024, lk 1.

maksu-, tasu- ja aktsiisibarjäär“, mis võib tingida energiasalvestusüksuste kasutuselevõtu ja käitamise majandusliku ebamõistlikkuse.¹⁴²

Võrguettevõtja on selline elektriettevõtja, kes osutab kas jaotus- või põhivõrgu kaudu (ELTS § 8) oma teeninduspiirkonna tarbijale, energiakogukonnale, tootjale võrguteenuseid (ELTS § 65 lg 1). Võrguteenuseks on näiteks elektripaigaldise võrku liitmine (ELTS § 65 lg 1 p 1), tarbimis- või tootmistingimuste muutmine (ELTS § 65 lg 1 p 2), võrguühenduse kasutamise võimaldamine liitumispunktis (ELTS § 65 lg 1 p 3) ja elektrienergia edastamine liitumispunktini või alates liitumispunktist (ELTS § 65 lg 1 p 4). Võrguteenust osutav ettevõtja võtab tasu:

- võrguga ühendamise eest (liitumistasu, ELTS § 71 lg 1 p 1)
- tarbimis- või tootmistingimuste muutmise eest (tingimuste muutmise tasu, ELTS § 71 lg 1 p 2)
- võrguühenduse kasutamise võimaldamise eest (võrguühenduse kasutamise tasu, ELTS § 71 lg 1 p 3);
- elektrienergia edastamise eest (edastamistasu, ELTS § 71 lg 1 p 4);
- võrguteenustega otseselt seotud lisateenuste eest (ELTS § 71 lg 1 p 5), ja
- võrgust võetava ja võrku antava reaktiivenergia eest (ELTS § 71 lg 1 p 6).

Võrgutasude kehtestamine võrguettevõtja poolt peab olema läbipaistev ja järgima võrdse kohtlemise põhimõtteid (ELTS § 71 lg 3) ja võrgutasud tuleb kujundada selliselt, et oleks tagatud muuhulgas muutuv- ja tegevuskulude katmine, arenduskohustused, investeringud elutähtsa teenuse toimepidevuseks, kvaliteedi-, ohutus- ja keskkonnanõuded, kuid ka põhjendatud tulukus (ELTS § 71 lg 5). Võrguettevõtjal on kohustus võrgutasud kooskõlastada Konkurentsiametiga (ELTS § 73 lg 1).

ELTS § 71 lg 10 sätestab, et võrguettevõtja ei rakenda edastamistasu salvestusperioodi vältel salvestatud elektrienergia elektrivõrku tagastamise eest. Salvestusperioodiks loetakse ajavahemikku 1. aprillist 31. märtsini, mille kestel elektrivõrgust võetud ja tagasi antud elektrienergia loetakse salvestatud elektrienergiaks (ELTS § 3 p 22⁴). ELTS § 71 lg 10 seletuskirja kohaselt on sätte eesmärk vältida energiasalvestuse edastamistasu topelt

---

¹⁴² Hoogland, O. jt, lk 135.

rakendamist.¹⁴³ Järelikult peaks regulatsioon tagama selle, et juhul, kui energiasalvestusüksus on ühe korra tarbinud kindlas koguses elektrienergiat, mis on temale edastatud, siis seda võrku tagastades loetakse siiski antud olukorda elektrienergia edastamiseks ELTS § 65 lg 1 p 4 mõttes, kuid selle eest puudub võrguettevõtjal õigus esitada edastamistasu arve.

Lisaks rangelt võrgutasudena arvestatavatele tasudele on ELTS §-s 59² reguleeritud taastuvast energiaallikast toodetud elektrienergia ning töhusa koostootmise režiimil toodetud elektrienergia toetuse rahastamise tasu (nn taastuvenegiatasu). Taastuvenegia tasu kulud kannab elektrituru mõttes tarbija (ELTS § 59² lg 1). Kuivõrd regulatsioonis puuduvad erisused,¹⁴⁴ tähendab see, et energiasalvestusüksuse tarbimisfaasis salvestatud elektrienergia eest peab tasuma taastuvenegiatasu. Samuti on taastuvenegiatasu tasumise kohustus ka n-ö lõpptarbija, kes energiasalvestusüksusest edastatud elektrienergia ära tarbib.

Samuti kohaldub elektrienergia tootmisele maksustamine aktsiisi näol. Vastavalt alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seaduse¹⁴⁵ (ATKEAS) § 1 lg-le 1 maksustatakse aktsiisiga mh elektrienergiat ning aktsiisi maksab ATKEAS § 22 lg 1 p-i 7⁵ järgi võrguettevõtja, kes tarbib või edastab elektrienergiat tarbijale. Maksukohustus tekib ATKEAS § 22 lg 6³ järgi hetkest, mil elektrienergia edastatakse tarbijale, kes ei ole võrguettevõtja. Rangelt regulatsiooni järgides peaks eeltoodu tähendama seda, et toodetud elektrienergia, mille on võrguettevõtja edastanud tarbimiseks energiasalvestusüksusele, saab sellisel hetkel elektriaktsiisiga maksustatud. Teine kord saab elektrienergia aktsiisiga maksustatud seejärel siis, kui energiasalvestusüksus tagastab salvestatud energia elektrivõrku, s.t võrguettevõtja edastab taaskord elektrienergia tarbijale, mis tingib sisuliselt identse maksuolukorra.¹⁴⁶

3.2.2. Energiasalvestusüksustele eraldiseisva regulatsiooni täiendamise vajadus edastamistasu kontekstis

Eelnevas alapeatükis selgitatud probleemkohad energiasalvestusüksuste nn „topeltmaksustamise“ osas on saanud praktikas kinnitust vähemalt võrgutasude ja aktsiisiga maksustamise osas. Eelkõige on regulatsioonis arusaamatu, milline elektrienergia kogus

---

¹⁴³ Elektrituruseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 426 SE. Teine lugemine. Muudatusettepanekute loetelu. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/40352cd6-cbef-409f-ae11-c3af8ae0c613/> (06.04.2025), lk 9.

¹⁴⁴ Töö autor käsitleb võimalikku lünka, sh kas antud regulatsiooni peaks rakendama erinevalt, allpool alapeatükis 3.2.3.

¹⁴⁵ Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus. – RT I, 21.06.2024, 9.

¹⁴⁶ Töö autor käsitleb võimalikku lünka allpool alapeatükis 3.2.4.

võetakse aluseks võrgutasude puhul ja aktsiisiga maksustamisel. ELTS § 71 lg 10 lugedes tuleb järeldada, et edastamistasu aluseks loetakse kogu salvestusüksuse poolt vastu võetud elektrienergia. Samas on energiasalvestusüksuste projektide arendajad pidanud õiglasemaks tõlgendamise teel jõuda olukorda, kus tuleks edastamistasu aluseks võtta energiakadu ehk kogus, mis vastab energiasalvestusüksuse poolt salvestatud ja võrku tagasiantud koguse vahele. Samuti on juhitud tähelepanu, et energiasalvestusüksusest võrku suunatavalt elektrienergialt ei tagastada aktsiisi, mis võib kaasa tuua „sellesama“ elektri uuesti maksustamise.¹⁴⁷

Nagu selgitatud käesoleva töö alapeatükis 2.1, ettevõtlusvabaduse teostamise üheks eelduseks on see, et riik ei sea ettevõtlusega tegelemisele ebamõistlikke piiranguid – õigustamatute piirangute eemaldamiseks on riigil PS § 31 II lausest tulenev kohustus. Üheks ebamõistlikuks piiranguks võib olla samas ka õigusselgusetus normide rakendamisel. Õigusselgusetu ja seeläbi põhiseadusvastane ei ole iga selgusetus – põhiseadusvastasus kaasneb vaid siis, kui küsimusi ei saa lahendada olulisi asjaolusid arvesse võttes.¹⁴⁸

Eelnevale tuginedes nõustub töö autor osaliselt turuosaliste väljendatud seisukoha selles, et nn topeltmaksustamise juhtum on osati selgusetu, kuid mitte võrgutasude, vaid eraldiseisvalt taastuenergiatasu ja elektriaktsiisi osas. ELTS § 71 lg 10 õigusemõjust on võimalik mõistlikult aru saada ja kriitika selle osas, kuidas peaks edastamistasu rakendamist täiendama salvestusüksuste puhul, on seadusandja kaalutluskoht energiasalvestusüksuste jaoks soodsamate positsioonide loomisel.

Nimelt järeldub üheselt, et ELTS § 71 lg 10 kohaselt ei või võrguettevõtja nõuda energiasalvestusüksuse käitajalt võrgutasu sellise elektrienergia eest, mis on tagastatud salvestusseadmest tagasi elektrivõrku. Siinkohal ei teki küsimust, kas seaduse sõnastust võiks tõlgendada selliselt, et tegelikkuses on seadusandja silmas pidanud pelgalt nn elektrikao pealt võrgutasude maksmist energiasalvestusüksuse käitaja poolt. Vastasel juhul oleks sellekohane regulatsioon seadusesse sõnaselgelt kirja pandud. Töö autor on seisukohal, et ELTS § 71 lg 10 ellukutsumine oligi tingitud sellise olukorra lahendamise vajadusest, milleks oli edastustasu kahekordne tasumine salvestusseadmete käitajate poolt, mis ei pidanud silmas piisavalt energiasalvestusüksuste käitajate eristamist tootjatest ja tarbijatest.¹⁴⁹ Järelikult on ELTS § 71

---

¹⁴⁷ Grünvald, O jt., lk 64-65.

¹⁴⁸ RKPJKo 5-22-4, p 62.

¹⁴⁹ Vt käesoleva töö alapeatükk 1.2.

Ig 10 kehtivas regulatsioonist diskrimineerimist eemaldav säte, andes energiasalvestusüksuste käitajatele tootjate ja tarbijatega turul võrdsema positsiooni.

Siiski oleks töö autori hinnangul mõistlik seadusandja poolt kaaluda sätte laiendamist, nagu turuosalised on viidanud, selliselt, et edastamistasu kohaldub vaid sellisele energiakogusele, mis energiasalvestusüksusest tagasi võrku ei laeku.¹⁵⁰ Käesoleva töö peatükis 1.1 toodi välja erinevate Eestisse sobivate energiasalvestusüksuste kasutegurid. Kasutegurite protsent näitabki seda, kui suures ulatuses on energiasalvestusüksus võimeline salvestamisena „tarbitud“ ja muundatud elektrienergiat tagasi võrku andma. Praktiliselt tähendab see näiteks 80% kasuteguriga liitumioonaku puhul seda, et 100 kWh elektrienergiat salvestades on nimetatud liitumioonaku võimeline võrku tagastama 80 kWh ja elektrikadu on 20 kWh, mis sisuliselt „tarbitakse“ energiasalvestusüksuse poolt ära. Edastamistasu võiks sellisel juhul kohalduda vaid 20 kWh suurusele elektrienergiakogusele, kuna see ei naase energiasalvestusüksusest enam võrku (s.o ei kuulu edastamisele).

Töö autor möönab, et selline regulatsioon võiks olla iseenesest positiivselt diskrimineeriv energiasalvestusüksuste suhtes, milline lähenemine peaks olema keelatud elektrienergia siseturгу käsitleva määruse art 18 lg 1 järgi. Tegemist on positiivse diskrimineerimisega seetõttu, et ELTS § 71 lg 10 on olemuslikult diskrimineerimist eemaldav säte, kuid töö autori väljapakutud lahendusega tehtaks energiasalvestusüksuse käitajal seadusandlikul tasandil teiste turuosalistega võrreldes soodsam positsioon.¹⁵¹ Elektrienergia siseturгу käsitleva määruse art 18 lg-s 1 nimetatud keeld ei ole siiski imperatiivne. Töö autori hinnangul tuleneb sellest keelust möödapääs mh Euroopa Komisjoni soovitusel, kus otsesõnu suunati liikmesriike eemaldama olemasolevad tõkked elektriturul, millega pannakse energiasalvestusüksused nn kaksikrolli tootmise ja tarbimise näol, arvestades soovitud võrgutasude kehtestamisel.¹⁵² Võttes arvesse ka Euroopa Komisjoni tellitud uuringut on edastamistasu jt tasude kahekordne kohaldumine üheks ääriiselt hinnatavaks asjaoluks, mis võib tingida energiasalvestusüksuse ebamõistlikkuse ettevõtja seisukohalt.¹⁵³ Järelikult oleks positiivne diskrimineerimine iseenesest õigustatud, aga juhul, kui see tagaks ettenähtavalt

¹⁵⁰ Belgias on seadusandluses energiakaoga nt arvestatud, vt käesoleva töö alapeatükk 1.3.4.

¹⁵¹ Topeltmaksustamise eemaldamine iseenesest ELTS § 71 lg-ga 10 tähendab diskrimineerimise ärahoidmist teiste turuosaliste suhtes. Vt ACER. Annual Report on the Implementation of Network Tariffs – 2025. Ljubljana: European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators, lk 8 ja 61. Kättesaadav: <https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/2025-ACER-Electricity-Network-Tariff-Practices.pdf> (19.04.2025).

¹⁵² 14. märtsi 2023. aasta Komisjoni soovitus, vt eelkõige selgituse p-d 4 ja 5.

¹⁵³ Hoogland, O. jt, lk 135.

suurema tõenäosusega energiasalvestusüksuse rajamise, tagades samaaegselt energiavarustuskindlust.

3.2.3. Energiasalvestusüksustele eraldiseisva regulatsiooni täiendamise vajadus taastuenergiatasu kontekstis

Mis puudutab taastuenergiatasu energiasalvestusüksuste, siis võib töö autori hinnangul olla seaduses lünk, mida tasuks hinnata põhiseaduspäraselt. Taastuenergiatasu on nimelt tarbimispõhine, s.t võrguettevõtja esitab tarbijale võrguteenuse eest ja liinivaldaja otseliini kaudu tarbitud elektrienergia eest arve (ELTS § 59² lg 5). Sellises olukorras pidada energiasalvestusüksust tarbijaks on pigem eksitav. Kuigi tehniliselt toimub energiasalvestusüksuses tarbimisega sarnanev protsess, siis antud elektrienergia lõplik tarbija (vähemalt osaliselt, arvestades spetsiifilise energiasalvestusüksuse kasutegurit) on kolmas isik.

Töö autor leiab, et ELTS § 59² lg-eid 1 ja 5 on võimalik tõlgendada selliselt, et taastuenergiatasu maksmise kohustus ei peaks kohalduma energiasalvestusüksustele. Seda põhjusel, et ELTS-is juba on eristatud elektrienergia salvestamist kui tegevust, millega muundatakse elektrienergiat salvestatavaks energiaks, lükates selle lõppkasutamine tootmise hetkest hilisemale ajale edasi (ELTS § 3 lg 8²). Lõppkasutamine ei ole seejuures termin, mida mujal ELTS-is kasutatakse, kuid sätte konteksti arvestades ja lünka ületades tuleks seda loogiliselt mõista lõpptarbimisena.¹⁵⁴ ELTS § 59² lg-t 5 oleks seetõttu õigustatud tõlgendada koos ELTS § 3 lg-ga 8² viisil, et energiasalvestusüksuse puhul ei toimu elektrienergia lõpptarbimist ja energiasalvestusüksuse käitaja ei tohiks olla kohustatud tasuma elektrienergia tarbijatele kehtestatud taastuenergia tasu.

Kui mitte nõustuda ülaltoodud järeldusega, et nimetatud lüngast on võimalik üle saada pelgalt tõlgendamise teel, oleks õigusselguse tagamiseks otstarbekas siiski kaaluda seadusandja poolt ELTS § 59² lg 5 täiendamist näiteks selliselt, et taastuenergiatasu arvet ei esitata sellise elektrienergia eest, mille on energiasalvestusüksus tõendatult salvestanud ja tagastanud elektrivõrku. See tähendaks, et taastuenergiatasu kuuluks energiasalvestusüksuse käitaja poolt tasumisele mahus, mis vastab energiasalvestusüksuse poolt elektrienergia muundamise käigus lõplikult tarbitavale elektrienergiale (s.o kaoenergia mahule). Selline lahendus ei tekitaks turuosaliste seas ebavõrdset olukorda, kuivõrd energiasalvestusega tegelev ettevõtja ongi

---

¹⁵⁴ Vt ka RKÜKo 3-2-1-71-14, p 86: „[ELTS § 59² lg-test 1 ja 5] tuleneb tarbija kohustus maksta taastuenergia tasu.“

olemuslikult turul erinevas positsioonis võrreldes tootjate ja tarbijatega, sest tema tegevus võib faktiliselt vastata seadusandluses mõlema eelnimetatud turuosalise tegevusele.¹⁵⁵

3.2.4. Energiasalvestusüksustele eraldiseisva regulatsiooni täiendamise vajadus elektriaktsiisi kontekstis

Töö autori hinnangul on iseenesest elektriaktsiisi osas erandite tegemine energiasalvestusüksustele lubatav. ATKEAS § 27 lg 1 p-idega 28²-28⁵ on kehtestatud erireeglid teatud juhtudel toodetud elektrienergiale. Seletuskirja kohaselt võeti sätted üle „energiamaksustamise direktiivist“.¹⁵⁶

Euroopa Nõukogu andis 2019. aastal hinnangu, mille kohaselt energiamaksustamise direktiiv jäänud ajale jalgu, kuivõrd juba 2019. aastaks oli energiasalvestusüksus Euroopa Liidu elektriturul kasvanud möödunud nelja aasta jooksul 4,5 korda. Energiamaksustamise direktiivi koostamisel ei olnud energiasalvestusüksuste rajamise vajalikkus teada ning direktiiv ei reguleeri seda, kas elektrienergia tarbimiseks saab lugeda seda energiasalvestusüksuse poolt esialgselt vastuvõetud elektrienergiat. Kuivõrd ühised Euroopa tasandi reeglid puuduvad, tähendab see, et pädevus reegleid muuta on riikidel endal, kuna eraldi reeglite kehtestamata jätmisel on topeltmaksustamine tõenäoline.¹⁵⁷

Töö autori hinnangul ei ole eelnevale tuginedes võimalik antud lüngast võimalik mööda saada ATKEAS-i tõlgendades. ATKEAS § 27 lg 1 p-dega 28² kehtestatud erisust sisutanud eelnevalt viidatud Euroopa Nõukogu hinnang võimaldab järeldada, et sätted kehtestati selliselt, et elektrienergiat, mida kasutatakse elektrienergia tootmiseks, ei saa mõista sellise elektrienergiana, mida muundatakse salvestatud elektrienergiaks. Selle asemel on vaja seadusandja poolt proaktiivset tegevust, et välistada elektrienergia topeltmaksustamise juhtum selle salvestamise korral ja seda tagasi võrku edastades.

---

¹⁵⁵ Selliseid olukordi tulekski seadusandluses lahendada vastavalt Euroopa Komisjoni soovitudele, vt käesoleva töö alapeatükk 1.3.3.

¹⁵⁶ Alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi seaduse, keskkonnatasude seaduse ning teeseaduse muutmise seadus 64 SE. Seletuskiri, lk 5. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4ffa05cd-650e-0b05-b83b-cfc850ced9b3/Alkoholi-,%20tubaka-%20ja%20k%C3%BCtuseaktsiisi%20seaduse,%20keskkonnatasude%20seaduse%20ning%20teeseaduse%20muutmise%20seadus/> (07.04.2025). Viidatud direktiiv: 27. oktoobri 2003. aasta Nõukogu direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik. ELT L 283, lk 51–70. Muudatustega redaktsioon seisuga 10. jaanuar 2023.

¹⁵⁷ 9. septembri 2019. aasta Euroopa Liidu Nõukogu järeldused puhta energiale ülemineku edenemise kohta. ST 12153/19. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12153-2019-INIT/en/pdf> (07.04.2025), lk 36-37.

Järelikult on töö autori hinnangul seadusandjal õigus reguleerida elektriturul energiasalvestusüksuse poolt tarbitavat elektrilt erinevalt, kui tavapärase lõpptarbija puhul. Tõenäoliselt oleks sellisel juhul otstarbekas võtta aluseks, samaväärselt alapeatükkides 3.2.2 ja 3.2.3 selgitatuga kaelektri maht, mida energiasalvestusüksus n-ö lõppmahus tarbib. Seda põhjusel, et ülejäänud elektrienergia mahu „toodab“ energiasalvestusüksus taas turule, pakkudes sisuliselt uut aktsiisiga maksustatavat toodet.

3.2.5. Topeltmaksustamist välistavad kavandatavad muudatused

Käesoleva töö koostamise jooksul on jõudnud Riigikogus esimesele lugemisele seaduseelnõu, millega planeeritakse edendada investeeringuid elektrisalvestusse, vähendades energiasalvestusüksustega seotud kulusid topeltmaksustamise kaotamise näol.¹⁵⁸ Seaduseelnõu seletuskirjas selgitatakse, et elektrihinna alandamiseks ja volatiilsuse vähendamiseks on võimalik võtta kasutusele tarbimise juhtimine ja energiasalvestus.¹⁵⁹ Eelnõu kohaselt muudetakse ELTS § 2 p 22⁴ sätestatud üheaastast salvestusperioodi ühekuuliseks, võimaldades energiasalvestusüksuse käitajal edastamistasu vähendada igakuiselt aastase ajavahemiku asemel.¹⁶⁰ ELTS § 59² lg-t 10 planeeritakse täiendada selliselt, et salvestusperioodi jooksul ei pea salvestusega tegelev elektriettevõtja taastuenergiatasu tasuma võrku tagastatud elektrienergia eest, kui võrgust võetud ja võrku antud elektrienergia on omavahel selgelt eristatavad. Eelnevaga sarnane regulatsioon planeeritakse kehtestada edastamistasu osas, täiendades ELTS § 71 lg-tega 10¹ ja 10², mille tulemusel ei pea salvestusperioodi vältel salvestatud elektrienergia eest tasuma võrku tagastades edastamistasu, kui võrgust võetud ja võrku antud elektrienergia on omavahel selgelt eristatavad.

Töö autori hinnangul on, sarnaselt käesoleva töö alapeatükile 3.1.3, muudatused tervitatavad. Samas võiks töö autori arvates kaaluda seadusandja poolt lisaks ülaltoodule seda, kas seadusandjal on võimalik leevendada elektriaktsiisist tulenevaid kulusid energiasalvestusüksuse käitajatele, arvestades, et seaduseelnõu ise möönab selle topelt sissenõudmist.¹⁶¹ Nimelt, algselt oli eelnõuga koos elektriaktsiisiga seonduvad muudatused planeeritud, kuid tulenevalt Rahandusministeeriumi kriitikast otsustas Kliimaministeerium

---

¹⁵⁸ Elektrituruseaduse muutmise seadus 555 SE. Seletuskiri, lk 1. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/85305a0e-7587-4817-8353-b704121dd90c/elektrituruseaduse-muutmise-seadus/> (07.04.2025).

¹⁵⁹ *Ibidem*, lk 7.

¹⁶⁰ *Ibidem*, lk 11.

¹⁶¹ Elektrituruseaduse muutmise seadus 555 SE. Seletuskiri, lk 37.

muudatused ära jätta.¹⁶² Oluline on märkida, et Rahandusministeerium sõnaselgelt kinnitab, et elektrienergia topeltmaksustamise probleem on olemas, kuid väitis, et Kliimaministeeriumi tehtud ettepanek probleemi ei lahenda.¹⁶³ See kinnitab töö autori järeldust, et elektriaktsiisi kohaldamise regulatsioon on ebaproportsionaalne ning seadusandja poolt tuleb kaaluda võimalikke alternatiivseid lahendusi probleemi lahendamiseks.

Lisaks tuleks töö autori hinnangul täiendavalt kaaluda seda, kas salvestusperioodi seadmine ühekuuseks on võrdse kohtlemise ja ettevõtlusvabaduse põhimõtetega kooskõlas. Nagu selgitatud käesoleva töö alapeatükis 1.1, siis võivad salvestusperioodid teatud salvestustehnoloogiate puhul kesta ka üle kuu aja. Regulatsiooni sellises sõnastuses kehtestamine võib tingida ebavõrdse kohtlemise selliste energiasalvestusüksuste rajajate suhtes, milliste tehnoloogia on tasuv ja kasulik elektriturul pikemaajase salvestuse korral.

Sellise potentsiaalselt ebavõrdse olukorra vältimiseks võib kaaluda näiteks mõistliku ajaperioodiga erisuse, mille korral on energiasalvestusüksuse rajajal, tulenevalt tema kasutatava tootmistehnoloogia erisusest, võimalik tasaarvestada edastus- või taastuenergiatasu tagasiulatuvalt. Samamoodi võib salvestusperioodi määramine ühekuuseks, arvestades, et seadusandja poolt menetluses olev regulatsioon ei võimalda kanda salvestatud mahtu üle järgnevasse kuusse tasudest vabastamiseks, tingida ettevõtlusvabaduse riive, arvestades sellega ei täida riik oma kohustust tagada mõistlik õiguslik regulatsioon ettevõtlusvabaduse kasutamiseks.¹⁶⁴

---

¹⁶² Vt Elektrituruseaduse muutmise seadus. Lisa 2. Märkustega arvestamise tabel, lk 3-7. Kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/0c21dad2-29c1-4282-bc37-71d3de53ca7e> (19.04.2025).

Muudatuse eesmärk vabastada energiasalvestusüksuse käitaja elektriaktsiisi maksimisest juhul, kui elektriaktsiisi maksab energiasalvestusüksuse poolt salvestatud ja muundatud elektri tarbija.

¹⁶³ *Ibidem*, lk 3.

¹⁶⁴ Vt käesoleva töö alapeatükk 2.1.

KOKKUVÕTE

Energiasalvestusüksuste vajalikkusest elektriturul käsitletakse avalikkuses üha enam nii Euroopa kui Eesti tasandil. Arvestades Eesti eesmärki liikuda elektriturul aina enam taastuvatest allikatest toodetud elektrienergia poole, peab paratamatult arvestama selle eesmärgi kõrval energiavarustuskindluse kõigi tahkudega. Üheks tahuks on ka taskukohane elektri hind tarbijale – olgu selleks kodutarbija või suurtarbija. Energiasalvestusüksused on võimelised vähendama elektriturul hinna volatiilsust, suunates toodetud elektrienergia lõpptarbimise hilisemale ajale. Käesoleva töö eesmärk oli selgitada välja, kas Eestis on energiasalvestusüksuste elektriturule sisenemisel on ees barjäärid, milliste leidmisel omakorda analüüsida, kas need barjäärid on proportsionaalsed.

Töö autor järeldas esmalt, et energiasalvestusüksuse mõiste on ELTS-i lisatud viisil, mis ei vasta energiasalvestusüksuse praktilisele olemusele, tingides õiguslikku selgusetust. Eelkõige järeldus regulatsiooni analüüsidest, et energiasalvestusüksus ja selle käitamine ei ole piisavalt eristatud elektrienergia tootmisega seonduvast tegevusest. Nimelt ei pea energiasalvestusüksus olema elektripaigaldise osa, vaid saab olla ka iseseisev elektripaigaldis ja elektrijaama osa, kuid ELTS-i kehtiv sõnastus sätestab vastupidist. Töö autor pakkus seadusandjale välja võimalused ELTS § 3 p-i 8⁴ ja ELTS § 3 p-i 8 muutmiseks selliselt, et energiasalvestusüksus ei pea olema elektripaigaldise (eelkõige tootmiseseadme) osa ning energiasalvestusüksus võib moodustada elektrijaama koos või ilma tootmiseseadmeta. Töö autor järeldas eeltoodust ka võimalikku vajadust elektrienergia salvestamisega seonduva tegevuse tegevusloakohustuslikuks muutmiseks, arvestades, et elektritootmine tegevusena on tegevusloakohustuslik.

Järgmiseks vaatles autor kitsamalt ettevõtlusvabadust ja seda liitumislepingutele kehtestatud nõuete kontekstis, arvestades, et liitumislepingu sõlmimine on imperatiivne energiasalvestusüksusega elektriturule sisenemiseks. Töös järeldati, et 2024. aasta lõpus tehtud põhiseaduslikkuse järelevalve asjast, kus käsitleti liitumislepingutele kohalduvat regulatsiooni, ei selgunud lõplikult, millistel juhtudel allub liitumislepinguga seonduv vaidlus maakohtule ning millistel halduskohtule. Töö autor järeldas, et liitumislepingutega seonduvad vaidlused peaksid alluma maakohtule eelkõige lepingu täitmisega seonduvate vaidluste korral.

Samas järeldas töö autor, et teatud olukordades on seadusandja volitanud võrguettevõtjat riigivõimu teostama liitumislepingu sõlminud turuosalise suhtes, milliste tegevustega seonduvad vaidlused peaksid alluma halduskohtule. Avaliku huvi elluviimine võrguettevõtja

poolt toimub näiteks juhul, kui võrguettevõtja kogub tootmissuunalise liitumislepingu sõlminud turuosaliselt tagatist liitumistaotlusega koos. ELTS-i kehtiva regulatsiooni järgi ei taga nimetatud tagatis mitte seda, et turuosaline täidab omapoolset liitumislepingut (s.o maksab liitumistasu), vaid tagab avalikku huvi selle järele, et liitumistaotluse esitanud isik asuks elektrienergiat tootma temale eraldatud võrguvõimsuse mahus. See tähendab, et turuosaline võib pöörduda võrguettevõtja vastu halduskohtusse juhtudel, kus liitumislepinguga seonduvalt, kuid õigusaktidest lähtuvalt, on võrguettevõtjat volitatud avaliku huvi tagamise õiguse ja kohustusega.

Töö autor kinnitas Riigikohtu väljendatut, et energiavarustuskindluse vastu on avalik huvi ning laiendas seda seisukohta. Nimelt järeldas töö autor, et mitte ainult ei ole energiavarustuskindluse osa tarbimisvajadustele vastavas koguses elektrienergia olemasolu, vaid ka elektrienergia kättesaadavus mõistliku hinnaga, mida võivad tagada energiasalvestusüksused. Võttes arvesse energiasalvestusüksuste positiivset mõju elektrihinna volatiilsuse vähendamiseks, on energiasalvestusüksuste rajamise vastu avalik huvi, mis on hõlmatud energiavarustuskindluse vastu olemasoleva avaliku huviga. Seetõttu järeldas töö autor, et seadusandjal on elektriturgu mõjutavate regulatsioonide väljatöötamisel kohustus teha laiapindset koostööd regulatsioonidest potentsiaalselt mõjutatud isikutega (s.o turuosalistega), kuivõrd vastasel juhul võib positiivset eesmärki kandev meede planeeritust vastupidist mõju omada ning riivata ka turuosaliste ettevõtlusvabadust.

Viimases peatükis vaatles töö autor spetsiifilisi tõkkeid energiasalvestusüksuste rajamise ja käitamise suhtes, mis käesoleva töö koostamise seisuga seadusandluses kehtivad. Esmalt analüüsis töö autor ELTS § 87¹ lg-s 5 sätestatud keeldu, mille kohaselt ei või liitumistaotluses toodud elektrienergia tootmise tehnoloogiat muuta. Töö autor järeldas, et nimetatud keeld ei ole proportsionaalne. Keeld ei ole vajalik, kuna sama eesmärki on võimalik saavutada teiste meetmetega, mis oleksid sama efektiivsed, kuid riivaks vähem mõjutatud isikute põhiõiguseid. Töö autor järeldas ühtlasi seda, et keeld ei ole ka mõõdukas, kuivõrd seadusandja oli meetme proportsionaalsust hinnates jätnud arvestamata, et keeld omab negatiivset mõju energiasalvestusüksuste rajamisele sama liitumise juurde, kuigi seaduse kehtestamise hetkel oli juba tuvastatav avalik huvi energiasalvestusüksuste rajamise vastu ja seeläbi on meede vastuolus energiavarustuskindluse tagamise eesmärgiga.

Teiseks analüüsis töö autor edastamistasu regulatsiooni kohaldumist energiasalvestusüksuste käitamisel ja selle kõrval nn „taastuvenegiatasu“ ja elektriaktsiisi kohaldumist. Seoses

edastamistasuga järeldas töö autor, et seadusandja on ELTS § 71 lg-ga 10 õigesti kohustanud võrguettevõtjaid mitte rakendama energiasalvestusüksustele võrgutasuna edastamistasu elektrienergia võrku tagastamise eest ning see meede on proportsionaalne. Töö autor järeldas, et kehtivas regulatsioonis on taastuenergiatasu regulatsioon ebaproportsionaalne, kuid seda on võimalik n-ö lünka täites ületada selliselt, et taastuenergiatasu tuleks kohaldada vaid elektrienergia lõpptarbimisele, mitte salvestamisele. Töö autori viimane järeldus oli, et elektriaktsiisi kohaldamise regulatsioon energiasalvestusüksustele ei ole proportsionaalne ning majandusliku barjääri eemaldamiseks on seadusandjal võimalik kaaluda elektriaktsiisi kohaldamist selliselt, et see kohaldub, kui toimub elektrienergia lõpptarbimine.

Töö koostamise käigus märkas autor tendentsi energiasalvestusüksuste, kuid ka üleüldiselt elektrituruga seonduva regulatsiooni pidevas muutumises, sh turupraktikas, eelnõudes ja kohtupraktikas. Näiteks – 2025. aasta esimeses kvartalis avati Baltimaade sagedusreservide turg, mida töö autor ei käsitlenud tulenevalt sellest, et turu mõjust energiasalvestusüksuste rajamise kasvule ei ole käesoleva töö koostamise jooksul võimalik veel objektiivselt hinnata. Siiski võib tõenäoliselt eeldada, et majanduslikku kasu võimaldav instrument võiks meelitada ettevõtjaid olenemata regulatiivse raamistiku keerukusest energiasalvestusüksusi rajama. Samuti ilmnisid töö koostamise käigus eelnõudena erinevad võimalikud lahendused, millele töö käigus viidati, mis on võtnud eesmärgiks osade töös nimetatud probleemidega tegeleda.

Sellest tulenevalt on käesolevas töös esitatud argumentatsiooni ja järeldusi võimalik üle kontrollida hilisema uurimusega erinevate ajavahemike möödudes. Esimene võimalus on täiendav uurimus läbi viia lühemajalise perioodi vältel. Kui seadusandja ei tee õigusaktides muudatusi, mida autor käesoleva tööga välja pakkus, on võimalik selgitada välja ca kolmekuni viieaastase perioodi vältel, kas turule sisenemise ja turul tegutsemise barjäär saab energiasalvestusüksuste jaoks praktikas eemaldatud pelgalt Baltimaade sagedusreservide turul osalemise võimalikkusega. Kui õigusaktidesse viiakse sisse töö autori väljapakutud või väljapakutuga sarnased muudatused, saab kontrollida, kas turul toimub nähtav muutus energiasalvestusüksusi rajamise kasvu näol koos Baltimaade sagedusreservide turu avanemisega. Muuhulgas on võimalik uurimuse käigus arvestada sellega, kas ENMAK 2035 tööversioonis sisaldunud poliitikasuundumused, millele töö käigus viidati, seoses energiasalvestusüksuste rajamise hõlbustamisega saavad päriselt vastu võetud ENMAK 2035 osana.

Teine võimalus on töös toodud argumentatsiooni ja järeldusi üle kontrollida pikema aja möödudes, s.o 10 nt aasta vältel. Juhul kui ENMAK 2035 tõepoolest võetakse vastu viisil, mis suunab seadusandja vastu võtma õigusakte ja regulatsioonide muudatusi energiasalvestusüksuste rajamise hõlbustamiseks, on võimalik kontrollida, kas antud muudatused on lõppastmes kooskõlas ENMAK 2035-s sätestatuga. Sellega seoses on ka pikema aja jooksul võimalik uurida, kas energiasalvestusüksuste rajamisel on lõppude lõpuks olnud positiivne mõju energiavarustuskindlusele, võrreldes eelkõige elektrituru hinnavolatiilsuse muutust alates ajast, mil liitub suuremas mahus energiasalvestusüksusi elektriturule.

THE POSITION OF ENERGY STORAGE SYSTEMS WITHIN THE ESTONIAN ELECTRICITY MARKET REGULATION AND WITHIN PUBLIC INTEREST FOR SECURITY OF ENERGY SUPPLY

Abstract

Estonia has taken upon an obligation that, according to subsection 32¹ (1) of the Energy Sector Organisation Act, by the year 2030 renewable energy shall account for at least 100 per cent of gross final consumption of electricity. This means that in comparison to the statistics of year 2020, additional yearly generation of 7000 GWh of electricity from renewable sources would be required by the year 2030. In other words, a rapid growth in the number of installations generating electricity from renewable sources is needed in the Estonian energy system.

While the inclusion of renewable energy in the electricity system has benefits, *inter alia*, fulfilling public interest enacted with subsection 32¹ (1) of the Energy Sector Organisation Act, it brings about certain hinderances, namely, regarding the system's predictability. The transmission system operator Elering AS has voiced concerns that fulfilling energy security responsibilities (including balance) shall become more difficult over time, as the volume of electricity generated shall be subject to favourable weather conditions (wind and sun), rather than whether the generating installation is turned on or not. Considering the transition to renewable energy and the necessity for system stability, European Commission has recommended the Member States to facilitate the commissioning of energy storage systems in order to provide stability within the electricity system. Energy storage systems are such systems which defer the final use of electricity to a later time than when the electricity was generated.

The purpose of this master's thesis is to provide by a way of comparative and analytical method an answer to whether there are certain disproportionate barriers within the Estonian electricity market regulation, namely the Electricity Market Act, that hinder the commissioning of energy storage systems to Estonian electricity market. Specifically, the author aims to analyse whether energy storage systems are subject to disproportionate barriers to enter the market due to the prohibition to amend the technology applied for with the grid connection application and whether double taxation is applicable to energy storage systems due to Estonian legal framework.

The first chapter aims to provide an overview of the definition of an energy storage system. The first subchapter provides a more technical definition, after which the second subchapter looks for a definition within European Union legal sources and thirdly, Estonian framework is analysed. The author concluded that the Estonian definition for an energy storage system is misleading, rendering a necessity to amend the regulation. The author recommends the Electricity Market Act to be amended in a manner which would provide that an energy storage system is not required to be a part of a generating installation, and a power station may compose of an energy storage system without or together with a generating installation. The author also suggests that there may be further amendments to the regulation necessary in order to clearly distinguish between undertakings engaging in energy storage from undertakings engaging in producing and generating of electricity.

The second chapter analyses the regulatory system of electricity market, with a specific view on accessing the market, and the public interest for security of supply. Actors within the electricity market are protected by the freedom of enterprise provided by Section 31 of the Constitution of the Republic of Estonia. Thus, the freedom of enterprise protects the actors from disproportional obstacles enacted by the state in their activities on the electricity market.

The Constitutional Review Chamber of the Supreme Court of Estonia found in 2024 that a regulation obligating a market participant to provide a security deposit of EUR 38,000 per megavolt-ampere applied for with the connection application within 60 days of the law coming into effect was unconstitutional. In the aforementioned case, the court of first instance was the administrative court, however, certain parties to the dispute found that a county court should have had the jurisdiction instead, as the subject matter of the dispute was a contractual issue, rather than a public law issue. The author found that the decision of the Constitutional Review Chamber did not provide an answer to the question of jurisdiction allocation, thus the author provided a model under which the jurisdiction should be decided. In cases where the matter of the dispute is merely a contractual (e.g. one party requiring the performance of the connection agreement), the jurisdiction lies with the county court. However, in cases where the state has provided the system operator with the obligation to fulfil public interest, meaning to fulfil the state's own obligations, disputes arising from such issues should be resolved by the administrative court.

Lastly, under the second chapter, the author argues that the public interest for security of energy supply covers the public interest for the commissioning of energy storage systems. The

Supreme Court of Estonia has found that there is overriding public interest for security of energy. As subsection 1 (1) of the Electricity Market Act itself provides, the act governs the main principles of the functioning electricity market, based on, *inter alia*, the need to ensure a supply of electricity that is provided at a reasonable price. Considering the commissioning of energy storage systems may have a potential of bringing down the volatility of electricity prices in cases where the system depends on renewable energy, the conclusion can be made that there exists a public interest for the commissioning of energy storage systems.

Within the third chapter, the author tackles the issue of certain barriers in force within the current legal framework, which have a negative effect on the commissioning of energy storage systems. Firstly, the author questions the proportionality of the prohibition of changing the generation technology applied for within the grid connection application during the connection proceedings. It is concluded that the prohibition is not proportionate. The implementation of the prohibition had a legitimate objective – the regulation in force at the time let a market participant to apply, e.g., for a generation-oriented connection for a solar park, and change the technology to a wind park at a later stage. This practice led to unfavourable conditions to market participants. However, the author concludes that the objective itself could have been reached by implementing alternative measures with the same effectiveness, but less burdensome on effected persons' constitutional rights and at the same time, less burdensome with regards to public interests. The regulation could have been implemented in a manner that the addition of energy storage system within the same connection procedure shall not be considered a change of technology. This way the party to the connection agreement would still have the obligation to erect such technology they have applied for, have the possibility to engage in reasonable economic activities by being able to erect an additional energy storage system and the overriding public interest for the commissioning of energy storage systems would not be hindered. The author concludes that the misunderstanding that the regulation protects public interest arose from the drafting manner of the regulation, which did not take into account that there is a public interest for the commissioning of energy storage systems.

The second part of the third chapter questions the proportionality of certain monetary obligations which the market participants endure, with specific view on energy storage systems. The author finds that the state has correctly identified that undertakings engaged with energy storage are different in comparison to undertakings engaged with consuming and generating electricity in the context of the application of the transmission charge. Namely, by

regulating the transmission charge in a manner that the system operator may not charge the undertaking electricity fed back to the grid essentially ensures the equality of the undertaking in comparison with undertakings engaged with consuming and generating electricity.

However, the renewable energy fee, a charge aimed at funding support schemes for generating installations based on renewable energy, does not have any exceptions with regard to energy storage systems. The renewable energy fee is charged by the amount of electricity consumed. In practice, renewable energy fee is thus also charged from energy storage systems, while the energy storage system does not in fact consume the energy, as it defers the final consumption of energy to later time. Thus, the author suggests that the actual final consumption of the electricity should be chargeable with the fee, rather than the storage of electricity and this practice can be done under the current regulation by a way of correct interpretation. If such practice cannot be implemented, an amendment to the law should be considered that only allows the charging of the fee from the final consumers, rather than undertakings engaged with energy consumption. Exemptions can be made to the amount of electricity not fed back to the grid by the energy storage system, which due to “final consumption” could be subject to the fee.

Lastly, the author questioned the proportionality of the excise tax on the electricity fed back to the grid by the energy storage system. Within the current regulatory framework, excise tax on electricity applies when the electricity is fed into the grid and delivered to a consumer, who is not a transmission or distribution system operator. As such, double-taxation applies – both during the feeding of the electricity to the energy storage system and at a later stage when the energy storage system is fed back to the grid and delivered to a final consumer. The author finds that this issue cannot be terminated by a way of interpretation and suggests that regulations should be implemented eliminating the issue. This could be done in a manner similar to the suggestion regarding the renewable energy fee issue, meaning the taxation should happen only in a case where the energy is delivered to the actual final customer, rather than storage.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Kasutatud kirjandus

1. ACER. Annual Report on the Implementation of Network Tariffs – 2025. Ljubljana: European Union Agency for the Cooperation of Energy Regulators. Kättesaadav: <https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/documents/Publications/2025-ACER-Electricity-Network-Tariff-Practices.pdf> (19.04.2025).
2. Das, C. K. jt. A techno-economic review of lithium-ion battery energy storage systems. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 2018, 91, lk 1205-1230. Kättesaadav: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1364032118301606> (29.03.2025).
3. Grünvald, O. jt. Analüüs ja ettepanekud energiasalvestusturu käivitamise kohta. 2022. Kättesaadav: https://kliimaministeerium.ee/sites/default/files/documents/2023-07/Anal%C3%BC%C3%BCs%20ja%20ettepanekud%20energiasalvestuse%20turu%20k%C3%A4ivitamise%20kohta%20%282022%29_1.pdf (06.04.2025).
4. Hoogland, O. jt. Study on energy storage. Luxembourg: Publications Office of the European Union. 2023. Kättesaadav: <https://data.europa.eu/doi/10.2833/333409> (06.04.2025).
5. Madise, Ü. jt (toim). Eesti Vabariigi põhiseadus. Komm vlj. Tartu: Iuridicum 2020.
6. Ntavarinos, N. jt. Assessment of energy storage technologies for case studies with increased renewable energy penetration. Annals of Limnology and Oceanography. 2019, 4(1), lk 1-14. Kättesaadav: https://www.researchgate.net/publication/336694874_Assessment_of_energy_storage_technologies_for_case_studies_with_increased_renewable_energy_penetration (29.03.2025).
7. Rosin, A. jt. Energia lokaalse tootmise analüüs büroohoonele. Osa II: Energiasalvestid ja salvestustehnoloogiad. Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool. 2013. Kättesaadav: https://energiatalgud.ee/sites/default/files/images_sala/8/86/Rosin%2C_A.%2C_Link%2C_S.%2C_Drovtar%2C_I._Energia_lokaalse_tootmise_anal%C3%BC%C3%BCs_b%C3%BCroofoonele_Energiasalvestid_ja_salvestustehnoloogiad._Anal%C3%BC%C3%BCs2013.pdf (07.04.2025).

Kasutatud õigusaktid

8. 11. detsembri 2018. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2018/2001 taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta. – ELT L 328 21.12.2018, lk 82.
9. 27. oktoobri 2003. aasta Nõukogu direktiiv 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik. ELT L 283, lk 51–70. Muudatustega redaktsioon seisuga 10. jaanuar 2023.
10. 5. juuni 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL (uuesti sõnastatud), mida on muudetud 13. juuni 2024. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2024/1711 – ELTL L 1711 26.06.2024, lk 1.
11. 5. juuni 2019. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/943 milles käsitletakse elektrienergia siseturgu (uuesti sõnastatud), mida on muudetud 13. juuni 2024. aasta Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) määrusega. – ELT L 1747 26.06.2024, lk 1.
12. Alkoholi-, tubaka-, kütuse- ja elektriaktsiisi seadus. – RT I, 21.06.2024, 9.
13. Eesti Vabariigi põhiseadus. – RT I, 15.05.2015, 2.
14. Elektrituruseadus. – RT I, 10.10.2024, 8.
15. Energiamajanduse korralduse seadus. – RT I, 10.10.2024, 5.
16. Planeerimisseadus – RT I, 30.12.2024, 14.
17. Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrus nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekiri“. – RT I, 06.10.2015, 6.
18. Vabariigi Valitsuse 09.07.2021 korraldus nr 250 „Rohepoliitika juhtkomisjoni moodustamine“. – RT III, 10.07.2021, 2.
19. Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määrus nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“. – RT I, 17.12.2024, 36.
20. Vabariigi Valitsuse 14.02.2019 määruse nr 10 „Elektrisüsteemi toimimise võrgueeskiri“. – RT I, 12.05.2021, 2.
21. Vabariigi Valitsuse 19.12.2019 määrus nr 117 „Valdkonna arengukava ja programmi koostamise, elluviimise, aruandluse, hindamise ja muutmise kord“. – RT I, 23.12.2019, 5.
22. Vabariigi Valitsuse 20.10.2017 korraldus nr 285 „Energiamajanduse arengukava aastani 2030“ heakskiitmine. – RT III, 24.10.2017, 1.

Kasutatud kohtupraktika

23. RKHKm 3-23-1578.
24. RKHKm 3-23-1578.
25. RKHko 3-20-1313.
26. RKKKo 3-1-1-65-16
27. RKPJKm 5-23-29.
28. RKPJKo 3-4-1-1-02.
29. RKPJKo 3-4-1-15-07.
30. RKPJKo 3-4-1-27-13.
31. RKPJKo 3-4-1-3-12.
32. RKPJKo 5-20-3.
33. RKPJKo 5-20-7.
34. RKPJKo 5-23-6.
35. RKPJKo 5-24-22.
36. RKÜKo 3-2-1-71-14 koos kohtunike V. Kõve ja T. Tampuu eriarvamusega.
37. RKÜKo 3-4-1-2-13.
38. TlnHKm 3-23-1456/7.
39. TlnHko 3-23-836/54.
40. TlnRnko 2-13-50903/13.
41. TlnRnko 2-14-12597/23.

Muud allikad

42. 14. märtsi 2023. aasta Komisjoni soovitus „Energia salvestamine – alusepanek vähese CO₂ heitega ja kindlale ELi energiasüsteemile.“ ELT C 103, 20.03.2023, lk 1–5.
43. 9. septembri 2019. aasta Euroopa Liidu Nõukogu järeldused puhta energiale ülemineku edenemise kohta. ST 12153/19. Kättesaadav: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-12153-2019-INIT/en/pdf> (07.04.2025).
44. Alkoholi-, tubaka- ja kütuseaktsiisi seaduse, keskkonnatasude seaduse ning teeseaduse muutmise seadus 64 SE. Seletuskiri. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/4ffa05cd-650e-0b05-b83b-cfc850ced9b3/Alkoholi-,%20tubaka->

- [%20ja%20k%C3%BCtuseaktsiisi%20seaduse,%20keskkonnatasude%20seaduse%20ning%20teeseaduse%20muutmise%20seadus/](#) (07.04.2025).
45. Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 426 SE. Seletuskiri. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/40352cd6-cbef-409f-ae11-c3af8ae0c613/> (30.03.2025).
46. Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 426 SE. Teine lugemine. Muudatusettepanekute loetelu. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/40352cd6-cbef-409f-ae11-c3af8ae0c613/> (06.04.2025).
47. Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Algteksti eelnõu seletuskiri. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3/> (27.03.2025).
48. Elektriturseaduse ja teiste seaduste muutmise seadus 696 SE. Teise lugemisega jätkamine. Muudatusettepanekute loetelu. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/2ad3cffe-ed19-4c4c-b456-1a77f9bf0ac3/> (27.03.2025).
49. Elektriturseaduse muutmise seadus 555 SE. Seletuskiri. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/85305a0e-7587-4817-8353-b704121dd90c/elektriturseaduse-muutmise-seadus/> (07.04.2025).
50. Elektriturseaduse muutmise seadus 556 SE. Eelnõu tekst. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7c0f41ff-beed-458e-af1d-ef6793e03bbd/elektriturseaduse-muutmise-seadus/> (05.04.2025), lk 3.
51. Elektriturseaduse muutmise seadus 556 SE. Seletuskiri. Kättesaadav: <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/7c0f41ff-beed-458e-af1d-ef6793e03bbd/elektriturseaduse-muutmise-seadus/> (05.04.2025).
52. Elektriturseaduse muutmise seadus. Lisa 2. Märkustega arvestamise tabel. Kättesaadav: <https://eelnoud.valitsus.ee/main/mount/docList/0c21dad2-29c1-4282-bc37-71d3de53ca7e> (19.04.2025).
53. Elering AS. Eesti tarbijate elektrivarustuskindluse aruanne aastani 2030. Elering AS. 2021. Kättesaadav: <https://elering.ee/sites/default/files/2025-03/Varustuskindlus%202021%20lk.pdf> (02.04.2025).
54. Elering AS. Eesti varustuskindluse aruanne 2024. Kättesaadav: https://www.elering.ee/sites/default/files/public/varustuskindluse%20konverentsid/Elering_VKA_2024_0.pdf (08.04.2025).

